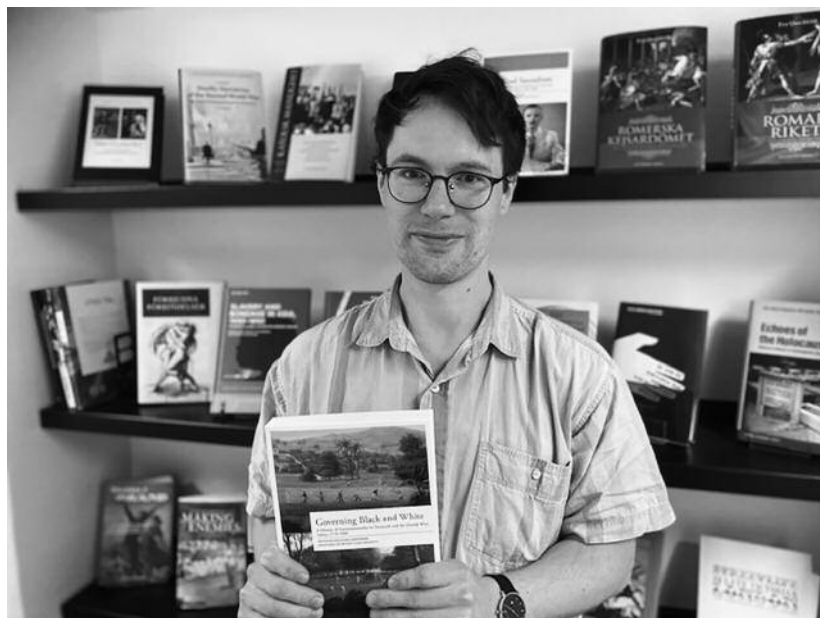

Arbejderhistorieprisen 2023

Kristoffer Edelgaard Christensen modtog Arbejderhistorieprisen 2023 for sin ph.d.-afhandling *Governing Black and White. A History of Governmentality in Denmark and the Danish West Indies, 1770-1900* (Lunds universitet, hovedvejleder Hanne Sanders og bivejleder Gunlög Fur). Med afsæt i den franske filosof Michel Foucaults teori om moderne regeringsrationalitet samt sammenligninger på tværs af både tid og rum gives et nyt bud på, hvilke tankegange der lå bag kolonirigets styring af dets undersåtter. Det påvises bl.a., at slaveriets ophævelse og dannelsen af den liberal-demokratiske nationalstat kun forøgede den racistisk betingede forskelsbehandling af Danmarks 'sorte' og 'hvide' landarbejdere. Til dette nummer har Christensen skrevet om arbejdsregimer i Dansk Vestindien efter 1878.

Regimet efter 'Fireburn':

MAGT, KAPITALISME OG DEN GLOBALE ARBEJDERHISTORIE SET FRA ST. CROIX

Af Kristoffer Edelgaard Christensen

Afrocaribiske arbejdere var en eftertragtet 'vare' på St. Croix, og bestræbelserne på at udnytte deres arbejdskraft og forme deres væren var mange. I denne artikel kastes lys over et hidtil overset kapitel i kapitalismens historie i Dansk Vestindien: Det statslige regime i tiden efter arbejderopstanden 'Fireburn' (1878).

Den 25. april 1882 afsagde retten i Christiansted dom, i hvad der på St. Croix var en ren rutinesag. Ejeren af plantagen Little Princess, Emil Svitzer, havde begæret to af sine plantagearbejdere straffet, fordi de hver især havde "forladt sin Tieneste uden sin Husbonds Vidende og Villie".¹ Den ene, 46-årige John Joseph født på Guadeloupe, havde ikke indfundet sig på plantagen siden årets begyndelse, mens den anden, 22-årige Sarah Smidt der oprindeligt kom fra Tortola, kun havde arbejdet tre dage siden begyndelsen af marts. De to arbejdede ligesom de fleste af St. Croix' omtrent seks tusinde afrocaribiske landarbejdere i juridisk henseende som tyende.² Ifølge koloniens tyendelov af 24. oktober 1879, der ophævede det langt mere restriktive arbejdsreglement af 1849, kunne øens arbejdere ganske vist frit kontrahere med arbejdsgivere om løn, arbejdstid og andre forhold, men de var samtidig underkastet en række ikke-økonomiske tvangs- og straffefor-

*Landarbejdere på
St. Croix, ca.
1910. National-
museet.*

anstaltninger, der ikke passer ind i traditionelle definitioner af et frit eller kapitalistisk arbejdsmarked.³ På arbejdsgiverens foranledning kunne St. Croix' landarbejdere i tilfælde af arbejdsforsømmelse, ulydighed og opsætsighed mod deres 'husbond' således straffes med bøde, fængsel på vand og brød eller med den såkaldte 'tvangsarbejdsstraf'.⁴ Efter denne lov slap John Joseph med en bøde på \$1, svarende til ca. 1 uges løn, da han, så vidt dommeren kunne skønne, ikke var tidligere straffet. Mindre heldig var Sarah Smidt, der ifølge dommen "gentagne Gange" var dømt for "Arbejdsforseelser" og det så sent som i februar samme år, da hun idømtes 24 dages tvangsarbejde. For sin nye brøde fordobledes hendes straf derfor til 48 dages tvangsarbejde, en dom hun skulle afsone i St. Croix' primære fængselsinstitution, Richmond.

Det statslige regime, der her blev mobiliseret af plantageejeren Svitzer til at straffe og aftvinge to af hans arbejdere deres arbejdskraft, udgør et af de mere underbelyste emner inden for den dansk-vestindiske historieskrivning.⁵ Denne har længe haft sit tyngdepunkt i perioden frem til slaveriets ophævelse i 1848,⁶ og de få arbejderhistoriske studier, der har beskæftiget sig med tiden herefter, har i vid udstrækning fokuseret på tiden frem til arbejderopstanden 'Fireburn' i 1878.⁷ Foruden to nyere kandidatspecialer, hvoraf især Jeppe Bangsgaard Ildveds her vil blive anvendt,⁸ er den eneste grundige fremstilling

af det statslige regime, der rettede sig mod St. Croix' arbejderbefolkning efter Fireburn, Peter Hoxcer Jensens *From Serfdom to Fireburn and Strike – The History of Black Labor in the Danish West Indies 1848-1916*, posthumt udgivet i 1998.⁹ Trods sin righoldige analyse af arbejderbefolkningens socioøkonomiske forhold og af statens ofte mangelfulde juridiske og sociale tiltag giver Jensens bog i visse henseender kun et overfladisk indblik i helt centrale dele af det statslige regime, der prægede den afrocaribiske landarbejderbefolknings liv i tiden efter Fireburn. Ikke mindst savnes en dybere og mere kritisk behandling af, hvordan staten søgte at organisere relationen mellem arbejderbefolkningen og øens plantager, fattigvæsen og straffeinstitutioner.

Udover at kaste nyt lys over disse tre relationer er formålet med denne artikel at indskrive St. Croix i den globale arbejder- og kapitalismehistorie – et felt som i de sidste årtier radikalt har udfordret den etablerede forståelse af 'arbejderen' og 'kapitalismen' som fænomener, der udviklede sig sideløbende med og urelateret til den mere primitive udbytning, der typisk forbindes med den koloniale verden. Til dette formål gør artiklen brug af nyere forskning om 'kolonial governmentalitet', der med afsæt i Michel Foucaults tanker om magt sætter fokus på de ofte særegne rationaler og praksisser, igennem hvilke koloniserede befolkningers liv og adfærd er blevet søgt formet og ordnet for blandt andet at imødekomme den globale kapitalismes dynamikker. Ved at udforske den governmentalitet, der lå til grund for statens bestræbelser på at organisere og forme St. Croix' afrocaribiske arbejderbefolkningens liv og væren efter Fireburn, giver artiklen herved en lokalt forankret analyse af de historiske specifikke måder, hvorpå den koloniale arbejder er blevet indlejret i den globale kapitalistiske økonomi. Artiklen går i den forstand i forlængelse af den voksende globalhistoriske interesse for de grænseoverskridende forbindelser og processer, der bandt Dansk Vestindien sammen med andre dele af det danske imperium, med den omkringliggende region og med fremmede koloniale magter.¹⁰

Global arbejderhistorie, kapitalisme og governmentalitet

Et centralt fokus i det felt, der ofte omtales som global arbejderhistorie (*Global Labor History*), er bestræbelsen på at udfordre den traditionelle, nationale og eurocentriske ramme, hvorved 'arbejderen' forstås, sådan som Marx gjorde det, som 'den frie lønarbejder' eller 'proletar'. I stedet for at isolere analysen om denne arketypes oprindelse, diffusion og iboende konfliktforhold med produktionsmidlernes besiddere er den globale arbejderhistorie, for at citere Marcel van der Linden, interesseret i 'det transnationale – og endda transkontinentale – studie af arbejdsrelationer og -bevægelser i ordets bredeste be-

tydning'.¹¹ Inden for dette globalhistoriske perspektiv omfatter kategorien 'arbejde' både lønnet og ulønnet arbejde, frivilligt arbejde såvel som tvunget, og derved også hele det kludetæppe af produktionsformer og arbejdsrelationer, der traditionelt er blevet kaldt 'feudale', 'primitive' eller 'ikke-kapitalistiske', såsom slaveri, hoveri, bundet kontraktarbejde (*indentured servitude*), ulønnet husarbejde eller den tyenderelation, som afrocaribiske landarbejdere som John Joseph og Sarah Smidt levede i på St. Croix. Frem for at betragte sådanne afvigelser fra normen som et levn fra en tid og et samfund *før kapitalismen*, som eksempelvis Peter Hoxcer Jensens fremstilling gør,¹² så undersøger den globale arbejderhistorie, hvilken rolle de har spillet *inden for kapitalismen*. De undersøges altså som konkrete måder, hvorpå arbejdskraft historisk set og som led i forskellige former for kapital akkumulation er blevet forvandlet til en 'vare' (*commodity*) og derved til, hvad Marx kaldte 'abstrakt arbejde' (*abstract labor*).¹³

Siden finanskrisen 2008 har denne bestræbelse på at skrive globale historier om kapitalismens forskellige ansigter ikke mindst været central inden for den 'nye kapitalismehistorie' (*New Histories of Capitalism*).¹⁴ Mens et flertal af disse globale kapitalismestudier anlægger et makroperspektiv, der sporer de lange linjer og større systemiske sammenhænge,¹⁵ har en mindre skare taget udgangspunkt i konkrete steder og undersøgt, hvordan den arbejdende befolknings væren er blevet formet i samspillet mellem lokale aktører og kapitalismens globale kræfter.¹⁶ Et godt eksempel herpå er Andrew Lius *Tea War – A History of Capitalism in China and India* (2020), der belyser rivaliseringen imellem te-industrierne i to kinesiske regioner og i det koloniserede Assam-distrikt i slutningen af det 19. og begyndelsen af det 20. århundrede. Frem for at afskrive deres respektive produktionsformer som 'prækapitalistiske' – det første fordi det antageligt sad fast i tidløse traditioner, det andet fordi det hverken var kapitalintensivt eller baseret på frit arbejde – viser Liu, hvordan kapitalismen via te-industriernes stigende integration i og konkurrence på verdensmarkedet havde en strukturerende, om end ikke forudsigelig eller ensartet effekt på de måder, arbejdet organiseredes. Mens kinesiske te-producenter brugte forhåndenværende kulturelle ressourcer såsom røgelsespinde og mytologi til at måle, disciplinere og effektivisere arbejdsindsatsen, imødekom de britiske producenter i Assam den globale konkurrence gennem oprettelsen af et statsstøttet og racialiseret regime baseret på bundne kontrakt- og migrantarbejdere.¹⁷

Ligesom Liu sætter denne artikel fokus på den til dels uforudsigelige proces, hvorved den globale kapitalisme – ved at forvandle arbejderen til en 'vare' – har påvirket arbejdsrelationer og -regimer på lokalt niveau, nemlig på St. Croix. Her bestod kapitalismens måske mest væsentlige påvirkning i at etab-

lere og vedligeholde en global konkurrence om at producere sukker så profitabelt som muligt, hvilket i denne arbejdsintensive periode i sukkerets historie i vidt omfang indebar, at man skulle anvende arbejdskraften så effektivt som muligt. Som det gjorde sig gældende mange andre steder i Caribien, oplevede St. Croix' plantageejere dette globale pres særligt intenst i perioden efter slaveriets ophævelse i 1848.¹⁸ Udover faldende verdensmarkedspriser var problemet for plantageejerne især, at den emanciperede befolkning ikke alene var ivrig efter at vinke farvel til det opslidende og dårligt betalte plantagearbejde, men at den også var numerisk aftagende, dels på grund af emigration, dels på grund af dårlige sundhedsforhold med høj dødelighed til følge (fra 1860 til 1901 faldt St. Croix' samlede befolkning relativt stødt fra ca. 23.000 til 18.500). I plantageejernes og myndighedernes øjne var de frigivne og deres efterkommere tilmed udpræget dovne og arbejdssky. Langt de fleste, påstod guvernør Christian Henrik Arendrup i 1884, "høre til den alt for talrige Klasse af Negre, der ikke arbeide mere end strengt fornødent for Livets Ophold", efter hans vurdering ikke mere end 3-4 dage om ugen.¹⁹ I denne situation blev forøgelsen og udnyttelsen af arbejdskraften – det jeg her vil kalde 'arbejderproblemet' – naturligt nok helt centralt for plantageejerne og den koloniale stat, ikke mindst, vil jeg hævde, i tiden efter Fireburn.

Dette betyder dog ikke, at de konkrete måder, de koloniale myndigheder søgte at løse dette 'arbejderproblem', var en selvfølgelig eller naturlig reaktion, der udsprang forudsigeligt af de koloniale magthaveres interesser. Tværtimod hvilede både myndighedernes fortolkning af den situation, de stod overfor, og de løsninger og det regime, de udviklede for at afhjælpe det, på historisk specifikke måder at rationalisere og udøve magt. Sagt med Michel Foucaults ord hvilede det regime, der udvikledes efter Fireburn, derved på en bestemt 'governmentalitet' – et begreb der kan defineres som det fundament af diskurser, teknikker og strategier, hvorpå en given måde at problematisere og intervenere i virkeligheden på, blev mulig, meningsfuld og nødvendig.²⁰

Som det vil vises, havde den koloniale governmentalitet, der tjente som fundament for regimet efter Fireburn, tråde tilbage til slaveriets og post-emancipationens racebaserede styring af den afrocaribiske befolkning, men den omformedes også på væsentlige måder i takt med øens overgang til friere arbejdsrelationer efter 1878. Den fik ikke mindst sin konkrete form ved de koloniale myndigheders vedvarende kontrastering af koloniens og moderlandets angiveligt meget forskelligartede forhold, især når det kom til indretningen af et 'frit' arbejdsmarked. Herigennem konsolideredes også en særlig magtstrategi, der definerede sig selv i modsætning til de liberale styringsformer, der da havde etableret sig i metropolen. I kolonien gik magten følgelig ikke til arbejderen som et *individ*, der forventedes at spille en *aktiv* rolle i den rette

forvaltning af friheden, men derimod som et medlem af en uciviliseret '*race*' og et *passivt* objekt for statens bestræbelser på at 'forbedre' deres adfærd. For at begribe det specifikke ved denne koloniale governmentalitet og det regime, hvori den kom til udtryk, vil artiklen løbende foretage sammenligninger med den governmentalitet, der i de samme år voksede frem i metropolen Danmark.²¹ Herved muliggøres samtidig en mere nuanceret globalhistorisk forståelse af overlap og forskelle mellem arbejdsregimer, der ellers typisk studeres hver for sig.

St. Croix og 'arbejderproblemet'

Som følge af stigende global markedsintegration, konkurrence fra sukkerroen og mekanisering af forarbejdningen af sukkerrør blev plantagedriften i Dansk Vestindien i århundredets midte og især fra 1870'erne hårdt ramt af faldende verdensmarkedspriser på sukker. På St. Thomas og St. Jan blev dyrkning af sukkerrør efterhånden opgivet, mens man på St. Croix imødekom presset ved dels at omlægge de mindst givende jorde til kvægdrift, primært på østenden, dels ved at øge udbyttet af de resterende gennem de teknologiske landvindinger, som var gjort andre steder i Caribien. Ifølge Peter Hoxcer Jensen begyndte plantagerne fra 1850'erne at anvende plove trukket af okser eller æsler, bedre gødning i form af guano, og måske vigtigst af alt kunne de fra 1878 få deres sukkerrør forarbejdet på øens centralsukkerkøeri.²² Ligesom andre steder i Caribien gjorde disse teknologiske forandringer dog ikke produktionen, og særligt ikke selve dyrkningen af sukkerrør på marken, mindre arbejdsintensiv eller krævende.²³

Da St. Croix' hjemlige befolkning som nævnt ikke alene svandt ind, men da mange af forståelige årsager også søgte bort fra plantagerne, igangsatte øens plantageejere og myndigheder sidst i 1850'erne systematiske forsøg på at tiltrække landarbejdere udefra. Ifølge Peter Hoxcer Jensens beregninger indførtes frem til 1917 ca. 10.000 arbejdere, primært fra Barbados og andre nærliggende øer såsom Tortola og Guadeloupe som de foromtalte Sarah Smidt og John Joseph angav at komme fra.²⁴ Tilførslen af migrantarbejdere var, fremhæver Jensen, især af afgørende betydning i 1860'erne og efter en recession i midten af 1870'erne igen fra 1882. Fra dette år og frem til 1902 bestod den årlige immigration antageligt af mellem 200-600 arbejdere, et tal som i det mindste frem til 1890 førte til en mindre befolkningstilvækst, der dog ikke var tilstrækkelig til at slukke plantageejernes tørst efter arbejdskraft.²⁵

Foruden selve fremskaffelsen af arbejdere havde det siden slaveriets ophævelse været den centrale opgave for de vestindiske myndigheder at holde de forhåndenværende arbejdere i arbejde. Til dette formål havde generalguvernør

Peder Hansen et halvt år efter emancipationen, i januar 1849, udstedt et såkaldt 'provisorisk' arbejdsreglement, der trods sin tiltænkte midlertidighed med mindre revisioner kom til at udgøre det juridiske fundamentet for relationen mellem plantager og landarbejdere frem til 1879. Reglementet er samtidigt interessant, fordi flere af dets underliggende og på mange måder repressive og formynderiske rationaler levede videre i tiden efter Fireburn. Ifølge dets paragraffer var alle landarbejdere pligtige til at indgå 1-årige arbejdskontrakter for en på forhånd fastsat løn (1. klasses arbejdere, der kunne udføre det hårde arbejde, skulle have 15 cents om dagen, mens den mindre behændige 2. klasse fik 10 cents og 3. klasse, primært bestående af invalider og mindre børn, 5 cents).²⁶ De, der ikke indgik en sådan arbejdskontrakt, betragtedes som løsgængere og skulle straffes med fængsel derfor, mens de, der i arbejdsgiverens øjne gjorde sig skyldig i arbejdsforsømmelse eller ulydighed, kunne trækkes i løn og efter gentagne arbejdsforseelser sidenhen underkastes politirettens dom.²⁷

Som Peter Hoxcer Jensen og mange andre har fremhævet, etablerede 1849-reglementet derved et repressivt arbejdsregime, der anvendte tvang og straf til at styrke plantageejernes greb om arbejderbefolkningen.²⁸ Af samtidens dansk-vestindiske embedsmænd og plantageejere blev 1849-reglementet dog også, som Rasmus Sielemann har vist, opfattet som et stykke social ingeniørkunst, hvis formål det var at 'civilisere' og forvandle de antageligt dovne og

Kolonirådet holder møde i guvernementssalen i Christiansted, ca. 1900. Nationalmuseet.

uansvarlige afrocaribiske arbejdere til 'økonomiske mennesker' (*homines oeconomici*), der ville drives til arbejdsomhed af deres egeninteresse. Som et overvejende flertal af koloniens magthavere fastholdt helt frem til 1870'ernes omvæltninger, ville dette mål dog kun kunne nås ganske gradvist og alene ved hjælp af formynderiske begrænsninger, der efterhånden vænnede den dovne til flid og samtidigt sikrede den uselvstændige mod sult og nød. Det første skulle opnås ved arbejdspligten og tvungne årskontrakter, det andet ved 1849-reglementets mere sociale tiltag. Udover fast løn og arbejde bestod disse i, at arbejderne uden betaling skulle tilbydes lægebehandling, alderdoms- og invalideunderstøttelse, samt bolig for dem selv og deres familie på plantagen, ligesom de to første klasser skulle tildeles et mindre stykke jord ('provisionsgrund') som de kunne dyrke i deres fritid.²⁹

Fordi dette formynderiske og repressive regime sigtede efter at danne 'økonomiske' mennesker, der uden statslig indblanding og alene af materielle interesser ville ledes mod et rationelt mål, argumenterer Sielemann for, at 1849-reglementet etablerede en form for autoritær liberalisme. Ligesom det skete for kvinder, børn, fattiglemmer eller andre 'afvigende' kategorier rundt omkring i verden, blev St. Croix' koloniserede arbejdere derved undtaget fra liberalismens frihedsideal, fordi de ellers ikke kunne forventes nogensinde at blive i stand til at forvalte friheden fornuftigt og økonomisk. Trods sin instrumentelle betydning for den lokale plantageøkonomi, gik dette regime altså til en vis grad i forlængelse af de globale forandringer og spændinger, der fulgte i kølvandet på liberalismens opblomstring i det 18. og 19. århundrede.³⁰

Ved at forstå St. Croix' arbejderregime som udtryk for en global liberal tendens risikerer man dog at overse, hvad der var specifikt for dette koloniale regime, både før og efter Fireburn. Ud fra et komparativt perspektiv er det ikke mindst tydeligt, at det 'økonomiske menneske', som de koloniale myndigheder ønskede at opdyrke, var væsensforskelligt fra det, der i løbet af 1800-tallet var blevet normen og idealet i Danmark. Som jeg har argumenteret for i min ph.d.-afhandling, var hovedsigtet i de reformer, der formede det danske arbejdsmarked og fattigvæsen, især fra 1840'erne, at danne arbejdere, der ikke alene var arbejdsomme, men også sparsommelige, forudseende og selvstændige nok til uden andres hjælp at sørge for sig selv og deres families udkomme og vedbefindende, også i tilfælde af arbejdsløshed, sygdom og alderssvækkelse. For at danne denne type arbejder fokuserede danske lovgivere, ligesom i andre dele af det 19. århundredes Europa og ikke mindst i England, på at indrette et miljø, hvor arbejderen skulle ledes og formes af antageligt autonome økonomiske love. I dette miljø skulle arbejderen ikke alene sættes fri til efter bedste evne at følge sine interesser og forbedre sine kår, men han (og der mentes 'han') skulle også, for at blive sparsommelig, forudseende og opnå en stærk

selvstændighedsfølelse, med jævne mellemrum opleve den mangel og knaphed, der nu mentes at udgøre tilværelsens prekære, men lærerige grundvilkår. Dette fordrede frem for alt, at alle alternativer til markedsbaseret lønarbejde skulle forbydes eller gøres utiltalende – som det herhjemme skete ved afviklingen af husmandshoveriet og tjenestetvangen i 1840'erne og 1850'erne og ved den stigende stigmatisering og institutionalisering af fattiglemmer, særligt fra 1860'erne – så arbejderen ville befinde sig i et arbejdsmarked præget af fuldstændig konkurrence og til fulde mærke dette markeds iboende muligheder og risici. Det, der kendetegnede denne udøvelse af magt i metropolen, var altså en liberal og aktør-orienteret strategi: *liberal* fordi den ikke søgte at forme den rette subjektivitet og selvledelse direkte ved bud eller forbud, overvågning eller træning, men indirekte gennem et miljø (i dette tilfælde et økonomisk); *aktør-orienteret* fordi den tilskrev subjektet en aktiv rolle i selve tillæringen og mestringen af ret økonomisk adfærd.³¹

På samtidens St. Croix var man, trods den generelle opbakning til 1849-reglementet, ikke helt uvant med tanken om på samme vis at lade den afrocaribiske arbejderbefolkning blive styret og formet af 'økonomien'. Ved forskellige lejligheder udtrykte en mindre skare af koloniale embedsmænd faktisk den overbevisning, at 'frit arbejde', som de typisk omtalte en fremtidig overgang til frit og uafhængigt lønarbejde, ville have de samme gavnlige effekter på øens afrocaribiske befolkning, som det havde haft alle andre steder. Forsigtige tilnærmelser til denne universalistiske position kan spores i det mindste tilbage til generalguvernør Peter von Scholtens bestræbelser på at forberede den slavegjorte befolkning til et liv i frihed,³² men den udtryktes først tydeligt efter emancipationen og da oftest i opposition til arbejdsreglementet af 1849. Dette år beklagede overretsdommer C.F. Kunzen eksempelvis, at man grundet reglementets mange begrænsninger ikke kunne forvente "den Fremgang i Orden, Sparsommelighed og Civilisation i det hele, som det Offentlige var beføiet til at haabe af Negerpopulationens Overgang til frie Arbeide".³³

Da St. Croix' arbejderlovgivning reformeredes efter Fireburn, var sådanne optimistiske, men marginaliserede, tilkendegivelser om den økonomiske liberalismes og det 'frie arbejdes' universelle gyldighed dog helt forstummet. Ligesom det var sket i mange andre hjørner af den koloniale verden i løbet af det 19. århundrede,³⁴ tog koloniens toneangivende stemmer nu for givet, at øens afrocaribiske arbejderbefolkning måtte ledes efter en specifikt kolonial governmentalitet. I forlængelse af tanker, der kan spores tilbage til 1840'ernes forberedelser på den kommende emancipation,³⁵ var myndighederne og kolonialrådet efterhånden blevet enige om, at koloniens arbejdere og den kontekst, de befandt sig i, var af så fremmedartet karakter, at 'normale' liberale principper for ledelsen af mennesket ikke kunne gøre sig gældende. Dels

havde “den Sorte Befolkning” – som det eksempelvis udtryktes i en kommissionsberetning fra 1879 – en “stærkt fremtrædende Tilbøielighed til i et Par Dage af Ugen at fortjene det Lidet, som den har nødig til Livets Ophold, for dernæst Resten af Ugen at fortære det i Lediggang og Forlystelser.” Dels oplevede denne dovne og ubekymrede befolkning angiveligt ikke nær den samme grad af mangel og usikkerhed som den hjemlige arbejderbefolkning, da Caribiens klima var så mildt og frodigt året rundt, og da de selv havde så begrænsede materielle behov.³⁶

I overensstemmelse med disse idéer var ophævelsen af 1849-arbejdsreglementet og indstiftelsen af friere arbejdsrelationer i 1879 naturligt nok ikke forbundet med forventninger om, at det ‘frie arbejde’ ligesom i hjemlandet ville tillade autonome økonomiske mekanismer at indtage en hovedrolle i ledelsen og ‘forbedringen’ af arbejderklassen. I diskussionerne forud for vedtagelsen af den nye tyendeforordning i 1879 blev den nye ordning i stedet forstået som en nødvendig tilpasning til tvingende politiske og økonomiske omstændigheder. Dels var der den afrocaribiske befolknings krav om forandring og frygten for et nyt Fireburn; dels var der det forhold, at kolonien i 1876 til gengæld for statsstøtte til opførelsen af centralsukkerkogeriet havde forpligtet sig til at ophæve arbejdsreglementet senest tre år, efter det påbegyndte sin produktion; og endeligt havde påbegyndelsen af denne produktion i marts 1878 skabt et lokalt behov for mere fleksible (og ofte bedre betalte) arbejdere, som var begyndt at underminere de faste (og dårligere betalte) arbejdsrelationer.³⁷

Snarere end ‘civilisatorisk’ fremgang blev indstiftelsen af friere arbejdsrelationer forbundet med frygten for, at landarbejderne ville søge bort fra plantagerne eller kun arbejde der lejlighedsvis og i det hele taget forfalde til dovenskab og lediggang. Dette søgte man blandt andet at modvirke med en ny løsgængeriforordning, der udkom samtidigt med tyendeforordningen af 1879. Denne nye forordning definerede en ‘løsgænger’ på samme vis som i gældende dansk ret – nemlig dels som en vagabond, dels som en besiddelsesløs person uden fast beskæftigelse – men fastsatte langt hårdere straffe herfor. Mens en hjemlig løsgænger efter lovændringen i 1860 maksimalt kunne straffes med en måned på vand og brød eller seks måneders simpelt fængsel, skulle en vestindisk løsgænger allerede ved første forseelse idømmes 6 ugers og ved gentagelser i sidste ende op til to års tvangsarbejdsstraf. Ved fremlæggelsen af lovforslaget i september 1879 forklarede guvernør Janus August Garde den sympatisk indstillede forsamling i kolonialrådet, at disse langt hårdere og ideelt set mere afskrækkende straffe var blevet valgt ‘i betragtning af, at den arbejdende befolkning her er mere fristet til at falde i ledighed end den arbejdende befolkning i moderlandet’.³⁸

Et andet middel til at sikre plantagens greb om arbejderen var naturligvis tyendeforordningen i sig selv. Som tidligere nævnt omfattede forordningen alle arbejdere, der ikke arbejdede som daglejere, men under kontrakter på uges-, måneds- eller (mere sjældent) årsbasis. I 1881 hørte ca. 4.200 ud af St. Croix' 5.800 plantagearbejdere til denne kategori.³⁹ Som overretsdommer Philip Rosenstand kritisk, men forgæves bemærkede under forberedelsen af lovforslaget i sommeren 1879, indebar denne tyendestatus på visse områder et tilbageskridt i forhold til arbejdernes tidligere retlige stilling. Ikke alene ville selve betegnelsen 'servant' ifølge Rosenstand udgøre en krænkelse mod ideelt selvstændige arbejdere og familieforsørgere. Forordningen indebar også, fremhævede han, at arbejdsgiveren kunne udøve en slags arbitrær og endda moralsk kontrol over arbejderens "hele Giøren og Laden", idet forordningen foruden ulydighed og udeblivelse anførte "Usædelighed og andet lastværdigt Forhold" fra arbejderens side som legitime grunde til ophævelse af en tyendekontrakt med eventuelt tab af løn og bødestraf til følge.⁴⁰ Dertil kom naturligvis, at forordningen i overensstemmelse med de da gældende principper for tyenderetten klassificerede alle kontraktbrud fra arbejderens side, ikke som civile sager mellem juridisk jævnbyrdige, men som kriminelle handlinger underlagt offentlig straf.⁴¹

Alt i alt udsprang denne nyordning af arbejderforholdene, der i forskningen kun er blevet behandlet flygtigt og sjældent kritisk,⁴² altså af en bestræbelse på at opretholde og til dels styrke de midler, arbejdsgiveren og myndighederne havde til rådighed for at tvinge arbejderen i arbejde og straffe dem, der ikke arbejdede i det omfang eller på den måde, det forventedes. Samtidigt var dette svar på arbejderproblemet dog ikke en selvfølgelig eller naturlig reaktion på kapitalismens dynamikker og det deraf følgende arbejderproblem, men udsprang af en historisk specifik, kolonial governmentalitet. Denne baseredes, som vist ovenfor, på en afvisning af etablerede liberale magtstrategier: blandt en doven 'race', der i Caribiens klima blev skånet mod den værste mangel og nød, kunne man ikke forvente, at 'økonomien' ville være en primær kilde til dannelsen af 'økonomiske' arbejdere, sådan som det kendtes hjemmefra. På St. Croix behøvedes til dette formål i stedet tvang, men paradoksalt nok også – som vi nu skal se – en hjælpende hånd i tilfælde af sygdom, nedslidning og andre kriser, der måtte ramme voksne arbejdere og deres børn. For at forstå governmentaliteten bag denne mere sociale side af det dansk-vestindiske svar på arbejderproblemet er det værd at vende sig mod endnu en underbelyst del af den dansk-vestindiske historie, nemlig det koloniale fattigvæsens udvikling i årene efter Fireburn.

En hjælpeløs befolkning

Ved ophævelsen af 1849-reglementet blev St. Croix' fattigvæsen pludselig af central betydning for koloniens myndigheder. Hidtil havde landbefolkningens nødlidende primært været håndteret på plantagerne, der ifølge reglementet havde været forpligtede til at yde lægehjælp og understøttelse til deres arbejdere og deres familier i tilfælde af sygdom, alderdom og anden svaghed. Trods myndighedernes forsøg på at genindføre visse dele af denne 'private' forsorg – såsom fri lægehjælp til tyende – førte ophævelsen af reglementet i 1879 hurtigt til en markant udvidelse af den offentlige fattigforsørgelse. I 1882 estimeredes det, at øens fattigkommissioner i Christiansted og Frederikssted hver især understøttede omkring 350 personer med et mindre månedligt pengebeløb og dagligt finansierede indlæggelsen af gennemsnitligt 120 'syge fattige' ('sick poor'), den ene halvdel på øens to hospitaler, den anden ved en sygeanstalt ved Richmondfængslet.⁴³ I 1903 var antallet af personer på fattigunderstøttelse i Christiansteds distrikt steget til 464 personer, hvoraf de 99 var børn under 13 år og de øvrige primært nedslidte og svagelige ældre.⁴⁴ Skønt den afrocaribiske arbejderbefolkning altså angiveligt var fritaget for at opleve den samme grad af nød og mangel, som plagede den hjemlige, fandt den koloniale stat det alligevel nødvendigt at påtage sig et overordnet ansvar for at afhjælpe en bred palette af livskriser, der måtte ramme den. Det følgende vil belyse governmentaliteten, der organiserede to centrale dele af denne sociale indsats i årtiet efter 1878: dels statens bestræbelse på at knytte forsørgelsen til plantagen, dels diskussionen om den offentlige fattighjælps form.

I månederne op til ophævelsen af 1849-reglementet var et af hovedmålene for guvernementet at fastholde så meget af den hidtidige forsørgelsesmåde som muligt. I forhold til gruppen af helt eller delvist uarbejdsdygtige plantagearbejdere foreslog daværende guvernør Janus August Garde i første omgang, at man videreførte plantageejernes understøttelsesforpligtelse, dog med et passende offentligt tilskud alt efter personens behov og mulige arbejdsevne. Formålet hermed var dels at undgå, at det offentlige alene skulle bære udgifterne til understøttelse, men det handlede også om at nyttiggøre de nødlidende og binde arbejderbefolkningen som et hele tættere til plantagerne. For udover at gøre det muligt for plantageejerne at udnytte den arbejdsevne, som visse af de nødlidende, syge eller nedslidte trods alt besad, var formålet med at fortsætte den hidtidige forsørgelsesform, hvorved de understøttede typisk boede sammen med og plejedes af deres familie, at de nødlidendes arbejdende familiemedlemmer herved blev tæt knyttet den plantage, hvor deres nødlidende slægtninge havde til huse. Ligesom den tidligere ordning ville den foreslåede statssubsidierede private forsørgelse på øens plantager derved være "gavnlig for Udviklingen af Forholdet mellem Arbejdsherren og Arbejderen"

Fotografi med titlen 'Gaarden paa Richmond med Fattiglemmer'. Billedet stammer formentlig fra sygeanstalten samme sted. Ca. 1900. Det kongelige Bibliotek.

og bidrage til "at holde den Sidste til sin tilvante Beskæftigelse samt til at hindre den for denne saa skadelige Indflytning til Byerne."⁴⁵ I stedet for at opnå dette gennem en lovændring, der muligvis ville støde på kraftig modstand blandt plantageejerne, besluttede myndighederne sig dog allerede i september 1879 for at forsøge at ordne sagen administrativt. Ved frivillige aftaler med øens plantageejere skulle fattigkommissionerne i hvert enkelt tilfælde prøve at sikre den nødlidende husly på en plantage, allerhelst på en måde så der "gennem Invaliden knyttes arbejdsdygtige og Paarørende til Plantagen". I fald den offentlige bistand viste sig utilstrækkelig, kunne disse pårørende så også forventes at yde et væsentligt bidrag til den trængendes understøttelse og pleje.⁴⁶

At dømme efter myndighedernes egne udtalelser var denne sammenknytning af social- og arbejdspolitik relativt succesfuld.⁴⁷ Til sammenligning havde regeringen tilsyneladende mindre succes med at sikre videreførelsen af den anden gren af den plantagebaserede forsørgelse: nemlig gratis medicin og lægebehandling af syge landarbejdere og deres børn. Med tanke på de forestående langt friere arbejdsforhold begrænsede regeringens bestræbelser

umiddelbart efter Fireburn sig i første omgang primært til gruppen af tyende med fast bopæl på en plantage. Disse skulle, som guvernør Garde foreslog under forhandlingerne om tyendeforordningen i sensommeren 1879, nyde gratis lægebehandling og medicin, så længe de var i tjeneste, også når de havde sig selv at takke for at være blevet syg.⁴⁸ I Gardes øjne var denne vide forpligtelse selvindlysende nødvendig for den offentlige velfærd ("public welfare"), da arbejderne måtte forventes at være enten uvillige eller ude af stand til selv at betale for medicin og lægebehandling. Udover de skadelige effekter på arbejdsstyrkens størrelse og sundhed ville dette endvidere føre til, mente han, at lægestanden på sigt ville forsvinde fra plantagerne og med dem også den fagkundskab, der alene kunne vurdere, 'hvorvidt arbejderne, når de påstår sig syge, virkelig er det eller ej'.⁴⁹ Det var formentlig netop for at begrænse denne formodentligt udbredte "Skulkesyge",⁵⁰ at den endelige tyendeforordning af 1879 fastslog, at koloniens plantagearbejdere – ganske modsat moderlandets tyende – havde ret til fri understøttelse og medicin, men ikke til løn under sygdom.⁵¹

Akkurat som forsørgelsen af de alderssvækkede og af de helt eller delvist uarbejdsdygtige var dette sociale tiltag over for tyende altså i høj grad forbundet med bestræbelsen på at styrke plantagernes adgang til og kontrol over arbejdskraften. Ligesom de ældre og nedslidte opfattedes disse arbejdsdygtige endda som en hjælpeløs gruppe, hvis sundhed og vitalitet i det store og hele afhang af den interesse og omsorg, andre mere oplyste kræfter gjorde dem til del. Denne tilgang til arbejdsstyrken som et passivt objekt for andres godgørende handlinger var også fundamental, da der i 1885-1887 igen blev forhandlet om tyendes ret til lægehjælp i St. Croix' kolonialråd. Ifølge daværende guvernør Christian Henrik Arendrup havde 1879-forordningen på dette punkt nemlig ikke virket efter hensigten, da det på grund af en uklarhed i den engelske version af forordningen var blevet muligt og endda kutyme for plantageejerne at fritage sig for forpligtelsen over for deres fastboende syge plantagearbejdere, med stor usundhed og høj dødelighed til følge.⁵² For Arendrup var det derfor afgørende, at forpligtelsen blev gjort uomgængelig og endda udvidet til også at gælde arbejderens hjemmeboende børn under 18 år, ligesom plantagerne ifølge hans forslag også skulle sørge for, at ikke-fastboende syge arbejdere fik fornøden lægehjælp fra det offentlige.⁵³ Med tanke på arbejderbefolkningens faldende størrelse og manglende evne til at tage vare på sig selv var det nemlig, som Arendrup forklarede, op til andre at træde til:

Hvad det Offentlige [...] under alle Omstændigheder maa kræve, er, at det ikke kan indtræffe, at der paa Plantagerne henligge syge Arbejdere og Børn,

som trænge til Lægehjælp og ikke faae den, og da Arbeiderne som oftest ikke selv vide, hvorledes de skulle skaffe sig Hjælp, eller til hvem de skulle henvende sig, maa det gøres til en bestemt Forpligtelse for Plantageeieren eller hans Forvalter ufortøvet at skaffe Lægehjælp tilstede, naar det behøves.⁵⁴

Denne opfattelse af afrocaribiske arbejdere som hjælpeløse og uansvarlige gik på mange måder i forlængelse af den formynderiske tankegang, der prægede 1849-reglementet og som kun var blevet mere rodfæstet i årtierne efter.⁵⁵ Som en klar majoritet i kolonialrådet havde udtrykt i 1872, var et af de største fortrin ved dette reglement netop, at det sikrede arbejderen mod den usikkerhed og mangel, der udgjorde den stakkels, europæiske arbejders lod. 'Fri for at bekymre sig over sin eksistens' – med fast arbejde og løn og sikret bopæl og lægehjælp – havde kontraktarbejderen i denne majoritets øjne et langt bedre udgangspunkt for 'at gøre fremskridt mod at blive en bedre mand' end under et system, 'hvor lønniveauet er reguleret af efterspørgsel og udbud af arbejde, og hvor arbejderen er halvvejs hjemløs'.⁵⁶ Under de friere arbejdsforhold, der herskede efter Fireburn, kunne guvernør Arendrup dog ikke længere regne med plantokratiets opbakning til at sikre arbejderne en sådan frydefuld eksistens. I stedet for at støtte guvernørens forslag om en udvidet ret til fri lægebehandling, der endeligt forkastedes af kolonialrådet i 1887, satte øens plantokrati sin lid til, at man kunne modvirke det aftagende befolkningstal ved øget immigration fra nabøerne.⁵⁷

Selvom Arendrups forslag altså strandede, peger det ikke desto mindre på et overordnet kendetegn ved governmentaliteten bag periodens koloniale socialpolitik på St. Croix: nemlig at det eksistentielt prekære ved arbejderklassens tilværelse ikke, som i moderlandet, blev tilskrevet en rolle som det, der skulle udnyttes til at skabe arbejdsomme og forudseende arbejdere, men tværtimod blev forstået som en trussel, man fra statens og plantagens side skulle begrænse så meget som muligt, dels af hensyn til befolkningens sundhed og størrelse, dels hvis man herigennem kunne knytte arbejderne tættere til plantagerne.

Denne nærmest diametrale modsætning mellem de måder, metropolens og koloniens toneangivende stemmer forholdt sig til nød, træder også frem i en indtil nu overset debat om St. Croix' fattigvæsens principper – en debat der tog sin begyndelse i 1882 ved udnævnelsen af en otte mand stor kommission, der skulle komme med forslag til eventuelle forbedringer af øens offentlige fattigforsørgelse. Omdrejningspunktet for denne debat var spørgsmålet om, hvorvidt man på St. Croix burde reorganisere den offentlige forsørgelse, så den kom til at minde mere om hjemlandets, nærmere præcist ved at institutionalisere de nødlidende i fattiggårde med arbejdstvang, kontrol og disciplin.

I kommissionens endelige rapport fra 1884 foreslog et flertal på fem – bestående af folkevalgte medlemmer af kolonialrådet, primært briter og heraf to plantageejere – netop denne løsning. Efter deres mening burde den eksisterende ordning med monetær støtte i hjemmet fremover forbeholdes folk af “god Familie” (hvorved formentlig primært mentes hvide), mens alle andre fattighjælpsmodtagere, hvorved især mentes afrocaribere, burde institutionaliseres i en forsørgelsesanstalt eller fattiggård med plads til 300 indsatte.⁵⁸ Herved ville man ikke alene, hævdedes det, sikre bedre forsørgelse af og kontrol med de understøttede, der for nuværende fik en aldeles utilstrækkelig understøttelse (på landet i gennemsnit 2,8 cents om dagen, i byerne 4 cents) og i øvrigt levede, som de ville. Man kunne også afskrække personer fra at søge offentlig forsørgelse i første omgang. For som det var nu, hvor fattighjælpen blev givet uden modkrav, fandtes der nemlig intet incitament til at holde sig fri deraf.

At komme på Fattigvæsenet medfører andetsteds som Regel betydelige Ulemper for de Vedkommende; deres hele Liv og Væren undergives Kontrol af det Offentlige, de maa arbejde efter Evne og lide i det hele betydelige Indskrænkninger i deres personlige Frihed. Her [på St. Croix, red.] findes ikke denne Hæmsko for Lysten til at give sig over til det Offentliges Forsorg; vort System opfordrer meget mere til at stræbe efter det Offentliges Hjælp som noget attraaelsesværdigt, denne lille maanedlige Pension, der ikke fører nogen af hine Ulemper med sig, vil Enhver efter bedste Evne søge at erhverve sig.⁵⁹

I flertallet øjne var målet, at St. Croix' fattigvæsen i højere grad kom til at ligne det, der fandtes i Danmark. Her havde hovedsigtet siden århundredets begyndelse netop været at gøre offentlig forsørgelse så utiltalende, afskrækkende og skamfuld, at enhver ville gøre sit yderste for at klare sig uden – en strategi, der ikke mindst realiseredes gennem den deklasserende fratagelse af fattiglemmers sociale og politiske rettigheder i hundredets første halvdel og senere, særligt fra 1860'erne, ved den udbredte institutionalisering af fattige og deres familier i fattiggårde med tvangsarbejde, hård tugt og disciplin. Governmentaliteten, der gav mening og nødvendighed til dette hjemlige regime, var som nævnt grundlæggende liberal og aktør-orienteret: dens mål var at skabe arbejdsomme, sparsomme, forudseende og på alle måder ‘økonomiske mennesker’ ved at tvinge arbejdere til at konfrontere og tage ved lære af tilværelsens eksistentielle trængsler.

Selve viljen til at introducere en slags fattiggård på St. Croix betød dog ingenlunde, at planerne hvilede på samme rationale, som lå til grund på mo-

derlandets fattigvæsen (og langt mindre, som vi skal se, at disse planer vandt gehør blandt koloniens myndigheder). Kommissionsmajoriteten mente ganske vist, at truslen om fattiggården kunne få nogle af modtagerne til at foretrække at arbejde frem for at blive institutionaliseret. Men i betragtning af at langt størstedelen af de nuværende og formodentligt også de fremtidige fattighjælpsmodtagere ville være helt eller delvist uarbejdsdygtige,⁶⁰ var gruppen, der skulle afskrækkes, faktisk en anden: nemlig den nødlidendes venner og slægtninge, der formodedes at blive mere villige til at "efterkomme deres naturlige Forpligtelse til at yde dem Underholdning", hvis alternativet var lade dem falde under det offentlige kontrol og disciplin.⁶¹ Mens fattigvæsenet i hjemlandet altså skulle sikre, at arbejderen ville foretrække lønarbejdets eksistentielle kamp mod mangel og nød og derved lære arbejdsomhed, sparsommelighed og forudseenhed, var det primære sigte med oprettelsen af en kolonial forsørgelsesanstalt med andre ord at kultivere den afrocaribiske befolknings ansvarsfølelse over for deres nødlidende venner og slægtninge.⁶²

Det var dog ikke derfor, at forslaget ikke nød opbakning blandt de tre øvrige medlemmer af kommissionen, politimester J. Duus, pastor E.V. Lose og landfysikus Kalmer, der som følge af deres embeder alle havde alle mere eller mindre faste pladser i St. Croix' fattigkommissioner og til dels også som kongevalgte medlemmer af øens kolonialråd.⁶³ I tråd med tidens filantropiske strømninger anså disse tre dansk-vestindiske embedsmænd tværtimod den hjælp, som pårørende i vid udstrækning allerede gav til de fattige for at supplere den utilstrækkelig offentlige forsørgelse, som "et Moment af stor ethisk og moralsk Betydning".⁶⁴ I deres øjne var problemet med flertallets forslag snarere, at en forsørgelsesanstalt, der i modsætning til det nuværende system tilbød at dække alle den nødlidendes behov, måtte forventes at gøre arbejderbefolkningen endnu mindre 'økonomisk', end den allerede var. Hvordan kunne man for eksempel, spurgte mindretallet, forhindre at et fattiglem, under påskud at have fået arbejde eller anden understøttelse, først lader sig udskrive af fattiggården for så kort tid efter at vende tilbage og igen falde det offentlige til byrde, "maaske elendig af Lediggang og Sult"? Dertil føjede mindretallet nogle udtalelser fra en unavngiven britisk læge på Antigua, hvor man havde erfaringer med en lignende institution. Ifølge denne læge var det

den Almindelige Mening, at Fattiggaarden her [på Antigua, red.] har havt en meget uheldig Indvirkning paa endel af vore Arbejdere, som ingen højere Ambition har end at gravitere derhenimod for at understøttes der i Lediggang, og som aldrig i deres gode Dage anse det for nødvendigt at tænke paa Sygdom eller Alderdom. Gjør man dem Forestillinger i saa Henseende, da ere de altid rede med dette Svar "me go poor house".⁶⁵

Det var på mange måder også denne frygt for at puste til befolkningens formodede indgroede dovenskab og letsindighed, der fik guvernør Arendrup til at afvise flertallets forslag og dermed en ordning, der med hans ord "anerkjendes for rigtigst ikke blot i Danmark, men vistnok i en stor Del af den civiliserede Verden". Da langt de fleste fattiglemmer ville være helt eller delvist uarbejdsdygtige, ville det i guvernørens øjne nemlig ikke blot være meget vanskeligt at etablere et arbejdsregime, der var tilstrækkeligt hårdt og utiltalende til at presse koloniens arbejdere til at ruste sig mod alderdom og trænge tider. I betragtning af "Negerbefolkningens bekendte Letsindighed og Mangel paa Fremsyn" måtte oprettelsen af et fattighus, hvor "enhver Trængende, der ikke kan fortjene sit Udkomme, kan få frit Ophold", endda forventes at have den helt modsatte effekt og gøre arbejderbefolkningen endnu mere "ligegyldig for Fremtiden."⁶⁶

Som det ses, var 1880'ernes dansk-vestindiske embedsstand, herunder guvernør Arendrup, altså ikke ude af stand til at forbinde afrocaribere med idealet om at skabe 'sande økonomiske mennesker'. Men i deres øjne var det for det første, når man tog koloniens særlige forhold i betragtning, mere sandsynligt, at en fattiggård ville have en negativ end en positiv effekt på afrocaribernes i forvejen 'underudviklede' økonomiske mentalitet. For det andet var selve denne liberale strategi om at forme økonomiske mennesker ved at presse arbejdere til at foretrække uafhængigt lønarbejde frem for understøttelse i sig selv af perifer betydning blandt koloniens magthavere. Blandt de medlemmer af kommissionen, der foreslog introduktionen af en fattiggård – altså blandt St. Croix' folkevalgte medlemmer af kolonialrådet – var idéen med fattiggården som nævnt ikke primært at give arbejdere et incitament til at holde sig fri for offentlige understøttelse nu og i fremtiden, men derimod at presse den nødlidendes slægtninge og venner til at efterkomme deres 'naturlige' forpligtelse over for deres pårørende. Og for de koloniale myndigheder var socialpolitikken, som nævnt, allerede så orienteret mod at begribe arbejderbefolkningen som et *passivt og kollektivt* objekt for andres hjælp, at fattigforsørgelsen ikke let kunne forenes med en liberal strategi, hvis objekt helt modsat var et *aktivt individ*, der henvist til markedets eksistentielle trængsler ville lære at lede sig selv på bedste økonomiske vis.

Resultatet af debatten om den koloniale fattiggård førte af disse grunde ikke til markante forandringer af St. Croix' fattigvæsen. I kolonien var socialpolitikken underliggende rationale fortsat at sikre arbejderbefolkningen mod nød, sygdom og andet, der reducerede dens størrelse og sundhed, især hvis selve denne hjælpende hånd samtidigt kunne binde arbejderne tættere til plantagerne. Til forskel fra metropolen var koloniens socialpolitik med andre ord ikke bundet sammen med en bestræbelse på at forbedre de enkelte

arbejderes 'økonomiske' mentalitet. For at påvirke og forbedre arbejdernes adfærd i en retning, der var gunstig for øens økonomi og for plantagerne i særdeleshed, mente de koloniale myndigheder med andre ord ikke, at de kunne finde hjælp i 'økonomiske love' og liberale strategier. For dem var det primære middel i stedet at give plantagen et stramt greb om arbejderklassen. Foruden lovenes tvang var det centrale middel her afstraffelsen af dem, der prøvede at undvige og udfordre dette greb.

Straf og tvangsarbejde

I St. Croix' koloniale retssystem kom denne vilje til at sikre et stramt greb om arbejderklassen især til udtryk i den udbredte afstraffelse af to typer forbrydelser: nemlig forseelser i tjenesten (almindeligvis kaldet 'arbejdsforseelser') og tyveri- og tilegnelsesforbrydelser (især i form af såkaldt 'madrapseri'). I tiåret 1886-1896, hvorfra vi har detaljerede oplysninger, lå disse to typer af forbrydelser til grundgrund for henholdsvis 21 og 38 procent, altså til sammen over halvdelen, af de samlede antal domme på St. Croix. Hver især udgjorde de også de mest almindelige typer kriminalitet, der primært ellers talte offentlig uorden (20 procent) og vold og slagsmål (14 procent). I betragtning af at 73 procent af alle domme i perioden 1886-1896 involverede øens landbefolkning, og at tyendelovens straffe for arbejdsforseelser primært rettedes mod disse, er det endvidere sandsynligt, at en betragtelig majoritet af dommene for arbejdsforseelser og tyveri fældedes over afrocaribiske plantagearbejdere. At disse forsømte deres pligter eller søgte andre subsistenskilder end lønarbejde, var med andre ord noget, som myndighederne tog meget alvorligt.

De ovennævnte kvantitative oplysninger stammer fra historiker Jeppe Bangsgaard Ildveds kandidatspeciale fra 2023, der har kastet et klarere lys over straf i Dansk Vestindien efter emancipationen, end vi tidligere har haft.⁶⁷ På baggrund af omfattende kvantitative analyser af de domme og straffeformer, der afsagdes og anvendtes på St. Croix i perioderne 1860-1870 og 1886-1896, har Ildved ikke alene påvist, at koloniens straffesystem spillede en instrumentel rolle i at udfylde det "styrings- og arbejdskraftvakuum", der opstod i kølvandet på slaveriets afskaffelse, men også at dets tag i befolkningen intensiveredes over tid. Bemærkelsesværdig er ikke mindst en markant øget brug af korte og mellemlange fængselsstraffe, der betød, at intet mindre end mellem 7 til 12 procent af øens afrocaribiske befolkning i løbet af perioden 1886-1896 hvert år sad fængslet i kortere eller længere tid, og det ofte for småforbrydelser som "arbejdsforsømmelse" eller "madrapseri". I forhold til perioden 1860-1870 svarede dette til en fordobling.⁶⁸ Heraf kan udledes, at overgangen til friere arbejdsrelationer i 1879 altså ikke ledsagedes af en mil-

dere, men tværtimod i Ildveds termer af en langt mere udtalt “kriminalisering” og “massefængsling” af den afrocaribiske befolkning.

Det følgende bygger videre på Ildveds grundige arbejde ved at undersøge governmentaliteten, der lå til grund for denne intensivering af det strafferegime, der mødte den afrocaribiske landarbejderklasse. Som i det foregående adskiller denne analyse sig ved ikke primært at rette fokus på selve magthaverne og deres motiver og interesser, men på de rationaler og strategier, hvorigennem magten udøves og skal have sine effekter. Et vigtigt udgangspunkt for analysen er debatten om udvidelsen af Danmarks straffelov af 1866 til

Fotografi med titlen 'Prison-Gang in the Sugarfield, St. Croix'. De portrætterede var sandsynligvis idømt tvangsarbejdsstraf. Ca. 1900. Nationalmuseet.

Vestindien, en debat der især foregik i 1880'erne og kun overfladisk er behandlet i tidligere forskning.⁶⁹ Et centralt emne i disse vedvarende diskussioner mellem koloniale og hjemlige myndigheder var den førømtalte "tvangsarbejdsstraf". Denne var siden emancipationen blevet standardstraffen for en række mindre forbrydelser – såsom brud på tyendeloven, løsgængeri, tyveri og vold, især i grovere og gentagelsestilfælde – og havde derved efterhånden udviklet sig til St. Croix' mest udbredte straffeform.⁷⁰ Fra at udgøre 25 procent af alle straffe i 1860-1870 udgjorde den i 1886-1896 således hele 44 procent, hvilket ifølge Ildved indebar, at i gennemsnit 8-900 afrocaribere,

eller mere end 3 procent og i visse år op til 6-7 procent af befolkningen, i denne periode hvert år afsonede en tvangsarbejdsstraf, typisk af kortere varighed (den gennemsnitlige afsoningslængde var 14 dage).⁷¹

I modsætning til de fængselsstraffe, der kendtes i straffeloven af 1866, bestod denne særlige vestindiske straffeform i udførelse af forskellige offentlige anlægs- og infrastrukturarbejder, såsom vedligeholdelsen af bygninger, veje og dagrenovation, samt i dyrkningen og produktionen af forskellige varer som eksempelvis græs, tekstil og bygningssten med henblik på videresalg. (illustration 4) I takt med den øgede brug af tvangsarbejdsstraffen blev denne udnyttelse af de dømtes arbejdskraft, fremhæver Ildved, gradvist også mere organiseret og profit-orienteret, så den i 1880'erne havde udviklet sig til en vigtig ressource for staten. Udover at reducere fængslets omkostninger kunne man med tvangsarbejdere i mange tilfælde få udført arbejde billigere, end det kunne lade sig gøre med betalte arbejdere. Selvom det endnu er uvist, hvorvidt institutionen som et samlet hele faktisk gav overskud, argumenterer Ildved derved overbevisende for, at økonomiske motiver var væsentlige for, at denne straffeform i stigende grad vandt indpas i kolonien.⁷²

For at forstå den stigende brug af tvangsarbejdsstraffen og af den særlige form, den antog på St. Croix, er det dog også vigtigt at have blik for den specifikke magtstrategi og governmentaltitet, der gjorde det muligt og meningsfuldt for de koloniale myndigheder at straffe flere og flere afrocaribiske arbejdere på netop denne måde. Her er det i første omgang væsentligt at undersøge, hvad myndighederne opfattede som formålet med straffen, dernæst hvilken rolle straf skulle spille i forhold til løsningen af arbejderproblemet.

Som nævnt, fandt afsoningen af tvangsarbejdsstraf på St. Croix sted i Richmond-fængslet og ved fortet i Frederikssted. Under deres ophold i disse institutioner var fangerne ifølge samtidige beretninger hverken adskilt fra hinanden eller fra den mindre gruppe af mere alvorlige forbrydere, der var idømt forbedrings- og tugthusstraf. (illustration 5) Skønt der i løbet af perioden sporadisk udtryktes ønske om i højere grad at adskille og isolere fangerne, enten individuelt eller efter køn og 'farlighed', sådan som det var normen i samtidens danske og vestlige fængsler, så forblev St. Croix' fængsler – ligesom flere samtidige koloniale fængsler – en afvigelse fra normen om afsondrethed, isolation og individualisering.⁷³ Når det gjaldt tvangsarbejdere, blev dette i det mindste i 1880'erne dog set som relativt underordnet, for formålet med deres straf var ikke at 'forbedre' i dette ords gængse mening. Frem for at orkestrere en gennemgribende rehabilitering af forbryderens hele moral og væren og herigennem reformere individets 'sjæl', sådan som hjemlandets fængsler sigtede efter,⁷⁴ var formålet med det koloniale tvangsarbejde primært at afskrække. Snarere end at 'forbedre' den indsatte – gennem enten fysisk

Fotografi med titlen 'Richmond Fængsel'. Ca. 1900. Det kongelige Bibliotek.

eller mentalt arbejde – var målet altså at gøre straffen så utiltalende, at den straffede og dennes ligesindede for fremtiden ville foretrække at holde sig på dydens smalle sti. Til dette formål var tvangsarbejdet af koloniens dommerstand og politimyndigheder i almindelighed, med guvernør Arendrups ord, “anerkjendt som en i betydelig Grad effectiv Straf.”⁷⁵

Årsagen til tvangsarbejdets effektivitet var ifølge de koloniale myndigheder, at det var særligt tilpasset den typiske afrocaribiske forbryders ‘natur’. Ifølge guvernør Arendrup var straffen af hårdt offentligt arbejde især velegnet til at afskrække befolkningen fra de smårapserier, især af “spiselige Ting”, som de efter hans og den øvrige embedsstands overbevisning var så tilbøjelige til. Som han forklarede de hjemlige myndigheder i 1882:

Mangfoldige Tyverier maa betragtes som den mere eller mindre directe Følge af Lediggang og Dovenskab; mange stjele kun for at kunne leve uden at arbeide, og lige overfor saadanne Individer vil denne Straf paa Grund af sin specifikke Tvang til Arbeide være af en særdeles gavnlig Indflydelse.⁷⁶

Tvangsarbejdet var i de koloniale myndigheders optik især at foretrække frem for fængsling på vand og brød, som straffeloven af 1866 foreskrev for de mindste grader af tyveri.⁷⁷ Efter deres opfattelse gjorde vand og brød-straffen nemlig sjældent tilstrækkeligt indtryk på den vestindiske forbryder: ifølge nogle fordi de fleste afrocaribere allerede var vandt til dårlig kost,⁷⁸ ifølge andre fordi mange havde en så "kraftig Konstitution", at de ikke blev "synderligt paavirkede af selv en længere Tids Vand- og Brødsstraf".⁷⁹ Det samme problem knyttede sig på ingen måde til tvangsarbejdsstraffen, der ifølge Arendrup "baade paa Grund af selve Arbejdet og paa Grund af Skammen ved at arbeide offentligt, for hele Befolkningen har en betydelig afskrækkende Virkning."⁸⁰ I overensstemmelse med denne logik var det i 1880'erne efterhånden blevet almindeligt for de koloniale domstole at idømme tvangsarbejde i stedet for vand og brød-straffen, sådan som det eksempelvis var muligt efter koloniens forordninger på tyveri-, løsgænger- og tyendeområdet.⁸¹ Ifølge disse kunne dommeren, når det "efter Omstændighederne findes passende", udbytte straffene efter forholdet 1:6. En forbrydelse, der takseredes til 48 timers fængsel på vand og brød, kunne altså omregnes til 12 dages tvangsarbejdsstraf.⁸²

At tvangsarbejdsstraffen i 1880'erne efterhånden var blevet standardstraffen på St. Croix og blev anset som den mest passende og effektive straf for mindre forbrydelser som smårapseri og arbejdsforsømmelse, var altså ikke alene en følge af magthavernes økonomiske motiver (såsom at udnytte den kostbare arbejdskraft bedst muligt), men også af en række etablerede, race-baserede rationaler og magtstrategier. Af central betydning var især det rationale, at individuelle afrocaribiske arbejderes vægring ved fast og vedvarende lønarbejde afspejlede deres 'races' civilisatoriske indgroede 'dovenskab og hang til ledig-gang' (snarere end alternative definitioner af det gode liv eller en legitim uvilje mod tingenes tilstand), hvis mest rationelle og afskrækkende modsvar derfor var hårdt arbejde. Men lige så vigtig for, at tvangsarbejdsstraffen i dens etablerede form – med hårdt arbejde i offentligheden og manglende institutionelt fokus på separation og individualisering – fremstod som et rationelt modsvar, var også, at straffens mål ikke var en dybdegående rehabilitering af den indsatte lovbrøder, men afskrækkelsen af en befolkning, der formodedes at dele lovbrøderens kriminelle tilbøjeligheder og 'natur'.

Hele dette regime hvilede derved på den opfattelse, som forneden skal udfoldes mere i detaljen, at den afrocaribiske småforbryder ikke i egentlig forstand var et unormalt individ, men snarere udgjorde en repræsentant for en kollektiv civilisatorisk brist, som alene kunne holdes i ave gennem frygten for straf.⁸³ Som det var tilfældet med arbejds- og socialpolitikken, gik den straffende magt altså til den afrocaribiske arbejderbefolkning som et et passivt kollektivt objekt – i dette tilfælde som en samling af uforbederlige vaneforbrydere, der primært

holdtes i arbejde takket være lovenes vedvarende virke og afskrækkelse, ikke som følge af antageligt autonome økonomiske mekanismer lokaliseret i individet selv eller i dets prekære omstændigheder. I forlængelse heraf er det ikke uvæsentligt, at den straf, der i 1880'erne ikke længere mentes at gøre indtryk på den afrocaribiske forbryder, nemlig fængsel på vand og brød, netop byggede på det 'økonomiske menneskes' mest essentielle frygt: sult.

Disse racebaserede rationaler og strategier havde som nævnt tråde tilbage til tiden før og efter emancipationen. Men det forhold at de i 1880'erne var blevet konsoliderede og understøttede en intensiveret brug af tvangsarbejdsstraffen skyldes også, vil jeg hævde, at straf efterhånden, og især efter 1879, i det hele taget blev tilskrevet et større rolle i løsningen af arbejderproblemet. Dette illustreres bedst ved at se nærmere på myndighedernes syn på den mest udbredte forbrydelse i 1880'erne og 1890'erne, nemlig tyveri.

Siden 1860-1870 var det gennemsnitlige årlige antal tyveristraffe steget med 22 procent og dette til trods for et samtidigt fald i befolkningstallet på 15 procent. Af disse tyverier bestod omkring 60 procent i såkaldt madrapseri – altså tilegnelsen af fødevarer med henblik på umiddelbar konsumtion. Som Ildved har bemærket, er det nærliggende at se denne stigning som et symptom på stigende desperation over koloniens socioøkonomiske forhold og altså som udtryk for en faktisk stigning i antallet af begåede tyverier.⁸⁴ En alternativ tolkning, som dog ikke udelukker Ildveds, er at myndigheder og arbejdsgivere – og ikke mindst plantageejere – i 1880'erne var begyndt at se mere alvorligt på tyveri og især madrapseri blandt afrocaribiske arbejdere, end de tidligere havde gjort.

I årene efter emancipationen havde koloniens politiforordning, oprindeligt fra 1849 og revideret i 1852, sørget for, at såkaldt 'simpelt tyveri' blev undtaget for Danmarks da gældende straffelove på området fra 1840.⁸⁵ Tyverier, der ikke involverede store summer, vold, indbrud eller andre aggraverende forhold, var derved fritaget for hjemlandets lange fængselsstraffe i tilfælde af gentagelse. Mens tyveri i Danmark efter 1840-loven udløste 1-8 års fængsel for første gentagelse, 4-16 år for anden og livstid efter den fjerde,⁸⁶ var maksimumstraffen for simpelt tyveri i Dansk Vestindien i årene efter emancipationen under alle omstændigheder 6 måneders tvangsarbejde.⁸⁷ Udover ønsket om at holde udgifterne til det koloniale fængsels- og justitsvæsen nede var baggrunden for denne undtagelse fra hjemlandets straffep principper den overbevisning, at den afrocaribiske tyv kun i sjældne tilfælde udgjorde en reel fare for samfundet. Eller som generalguvernør Hansen forklarede i 1851, så havde tyveri i Vestindien ikke "den samme farlige Character, som Forbrydelser forudsættes at have blandt en europæisk Befolkning."⁸⁸ For frem for at udgøre moralsk fordærvede individer med en "tyvagtig Villie", der gjorde dem til en-

hver borgers svorne fjende,⁸⁹ var afrocaribiske tyve ifølge Hansen drevet af en primitiv og nærmest barnlig “Hang til at tilfredstille Øieblikkets Lyst, til Rapsери og til at skaffe sig en Nydelse uden foregaaende Overveielse af Følgerne.”⁹⁰ Snarere end et udtryk for individuel abnormitet var langt de fleste tilfælde af tyveri derfor, som også overretsdommer Kunzen hævdede, et udtryk for ‘racens’ lave civilisatoriske udvikling og dens heraf følgende manglende selvkontrol og respekt for ejendomsretten. At straffe dem og deres “indgroede Tilbøielighed til Rapsери af Smaaating” i samme grad som hjemlandets tyve ville følgelig være nytteløst og uden sans for proportion.⁹¹

I 1880’erne delte de koloniale myndigheder ikke længere denne mere afslappede holdning til afrocaribernes antageligt kollektive og racebestemte tilbøjelighed til tyveri. Snarere end et relativt uskyldigt og ufarligt fænomen, så myndighederne nu tyveri som et samfundsskadeligt alternativ til lønarbejde. Det var, som guvernør Arendrup formulerede det i 1882, et produkt af befolkningens udbredte hang til ‘lediggang og dovenskab’, idet de fleste efter hans overbevisning primært stjal, som citeret ovenfor, for at leve uden at arbejde. Sammen med koloniens øverste juridiske sagkundskab anbefalede Arendrup derfor en revision og skærping af straffene for tyveri gennem en delvis indføring af straffeloven af 1866.⁹² Denne reform blev af forskellige årsager ved tanken,⁹³ men selve det mere alvorlige blik på tyveri og den kobling, der nu blev gjort mellem det og arbejderproblemet, viser at straf – og ikke mindst tvangsarbejdsstraf – nu fik en mere central rolle som et væsentligt, hvis ikke det væsentligste, middel til at undertrykke befolkningens ulyst til arbejde.

Det er overvejende sandsynligt, at en væsentlig anledning til denne ændrede og skærpede problematisering af småtyveri var ophævelsen af 1849-reglementet i 1879. Med ophævelsen af 1-års kontrakterne forsvandt som bekendt det bånd, der dagligt holdt arbejderne i stadigt arbejde og betød, at de fleste ikke havde noget reelt alternativ til vedvarende arbejde på øens plantager. Herved forsvandt også, kunne man sige, forudsætningerne for, at den tidligere generation af embedsmænd som Hansen og Kunzen kunne se tyveri som et isoleret fænomen, der ikke havde noget direkte at gøre med arbejderproblemet. For myndighederne, der i 1880’erne måtte finde på nye måder at binde de nu frie arbejdere til plantagen og bekæmpe deres formodentligt kollektive ulyst til arbejde, var denne slutning af gode grunde mindre selvindlysende. For dem var tyveri derimod intimt forbundet med bestræbelsen på at arbejde mindre eller helt undgå det, og at afskrække sådanne arbejdssky mennesker med deres værste frygt – hårdt og vedvarende arbejde – var derfor oplagt. Som nævnt var dette ikke mindst selvfølgelig, fordi de koloniale myndigheder ikke, som de gjorde i Danmark, gik til arbejderen som et aktivt individ, der i hovedsagen af egen drift ville lære at leve et liv i arbejdsomhed og

selvstændighed gennem dets indlejring af økonomien, men som et passivt, kollektivt objekt, der i almindelighed måtte forventes at forfalde til dovenskab og lediggang, ved mindre staten trådte til. I ledelsen af 'frie' koloniserede arbejdere var straffen med andre ord ikke et supplement til 'økonomiens' autonome formning og ledelse af 'økonomiske mennesker', men i sig selv den primære strategi.

Afslutning: Arbejderen og kapitalismen set fra St. Croix

På St. Croix var afrocaribiske plantagearbejdere som John Joseph og Sarah Smith en eftertragtet 'vare'. Det havde de på sin vis været lige siden koloniens, slaveriets, og sukkerproduktionens tidlige år. Men at de i myndighedernes og plantokratiets øjne stadig i hovedsagen udgjorde netop en vare – en ressource, der skulle identificeres, opdyrkes, købes og udnyttes – var ikke alene et udtryk for slaveriets varige påvirkning af de koloniale magthaveres mentalitet. Det fulgte også af sukkerproduktionens intensiverede indlejring i og afhængighed af globale markeder og derved af kapitalismens tendens til at reducere arbejdere til en abstrakt, udskiftelig, men også i sidste ende også begrænset ressource. Som en følge af en række lokale forhold føltes det finitte eller begrænsede ved denne vare endnu kraftigere på post-emancipationens St. Croix, end det gjorde mange andre steder. Udover befolkningens generelle aftagen, ikke mindst som følge af dårlige sundhedsforhold og emigration, var plantagernes mangel på arbejdere især en følge af den enkelte plantagearbejders uvilje mod at underordne sig denne status af ren arbejdskraft og vilje til at leve et andet og i hans og hendes øjne mere meningsfuldt liv. På St. Croix var 'arbejderproblemet' altså skabt af både globale dynamikker og lokale aktører, men det, der overhovedet gjorde det til et problem, var i sidste ende den koloniale stat og plantokrati.

Det regime, som skabtes for at dirigere arbejderbefolkningens adfærd i en for plantagerne og økonomien gavnlig retning efter Fireburn, bør på samme vis heller ikke ses som blot et forudsigeligt produkt af kapitalismens dynamikker. De tre centrale dimensioner af dette regime, som er behandlet i denne artikel, nemlig arbejderens relation til arbejdsgiveren og til det offentlige fattigvæsen og straffesystem, var frem for alt et produkt af en specifik, kolonial governmentalitet – altså af en særegen samling af autoritative rationaler og strategier, der gjorde det meningsfuldt og nødvendigt at begribe kolonien og dens befolkning som en exceptionel og anderledes størrelse end metropolen eller andre 'normale' kontekster. I min ph.d.-afhandling har jeg argumenteret for, at denne slutning – nemlig at metropol og koloni udgjorde inkommensurable og inkompatible virkeligheder – i dansk-vestindisk sammenhæng faktisk førte

for alvor etableredes i løbet af 1800-tallet, og at tiden efter Fireburn i relation dertil udgør en slags kulmination.⁹⁴

I tiden efter Fireburn blev det statslige regime, mødte den afrocaribiske arbejder, ganske vist på overfladen mere lig det, der mødte den hjemlige: han eller hun var fri til at sælge sin arbejdskraft, som han eller hun fandt bedst, og for de nødlidende fandtes der nu et offentligt fattigvæsen og for den kriminelle et offentligt fængselsvæsen. Men indbygget i dette regime var også, som vist, en række særlige tvangs- og straffepraktiser, der især rettedes mod den brede gruppe af tyende og de mange, der dømtes for smårapseri, arbejdsforsømmelse og andre mindre forseelser. Disse praktiser blev tilmed anvendt med højere intensitet end tidligere og kom i det hele taget til at spille en langt større rolle i styringen af den koloniale arbejder. En vigtig anledning hertil var formentlig, som nævnt, selve indstiftelsen af friere arbejdsrelationer i 1879, men lige så vigtigt var det også, at kolonien og dens arbejdere – i modsætning til moderlandet – ikke mentes at besidde nogen autonome mekanismer for selvledelse. I en kontekst, hvor arbejderne på den ene side var 'frie', men hvor der hverken i deres omgivelser eller i deres sind formodedes at findes noget, som af sig selv ville føre dem til at forvalte deres frihed, som de burde, måtte tvang og straffens afskrækkelse nødvendigvis spille en primær rolle. Tilsyneladende var dette rationale så stærkt, at det også forhindrede, at socialpolitikken som i Danmark organiseredes med henblik på at skabe et miljø, hvor arbejderens afskrækkelse fra at søge offentlig støtte og på denne vis dannedes til flid, forudseenhed og selvstændighed. På St. Croix var socialpolitik – hvor utilstrækkelig den end var – i stedet rettet mod at modvirke det faldende befolkningstal og med at knytte de nødlidende og deres arbejdsdygtige slægtninge tættere til øens plantager. På St. Croix bestod ledelsen af arbejderne kort sagt i den formynderiske kunst med faderlig omsorg og disciplin at afholde en hjælpeløs, doven og smårapsende befolkning fra at give efter for sine mest 'primitive' vaner og tilbøjeligheder.

Noter

1. Redegørelsen for sagen mod John Joseph og Sarah Smidt bygger på Rigsarkivet, Christiansteds Byfoged, Domprotokol for politiretten 1881-1887 (38.10.4), fol. 6; Arrestantregister 1877-1884 (311.4.11), fols. 78 og 125.
2. Se Peter Hoxcer Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike – The History of Black Labor in the Danish West Indies 1848-1916* (Christiansted, St. Croix: Antilles Press, 1998), s. 138-140.
3. Ifølge konventionelle definitioner af det kapitalistiske eller 'frie' arbejdsmarked er arbejdsgiverens magt over arbejderne essentielt af 'økonomisk' natur, idet 'sanktionen' ved ikke at arbejde nok eller godt nok primært består i tilbageholdelse i arbejdsløshed, sult og nød. Se f.eks. Mitchell Dean, *The Constitution of Poverty – Toward a Genealogy of Li-*

beral Governance (New York: Routledge, 1991), s. 162-164; Robert J. Steinfeld, *Coercion, Contract, and Free Labor in the Nineteenth Century* (Cambridge: Cambridge University Press, 2001), s. 1-26.

4. *Anordning ang. Tyendevasenet paa de dansk-vestindiske Øer* af 24. oktober 1879, §11-12, trykt i *Love og Anordninger samt andre offentlige Kundgjørelser* (1851-1886), 1879, s. 471-478.

5. I den seneste brede fremstilling af koloniens historie beskrives arbejdsregimet efter 1878 symptomatisk blot med to sætninger. Se Poul Erik Olsen, red., *Vestindien: St. Croix, St. Thomas og St. Jan, Danmark og kolonierne* (Gads Forlag, 2017), s. 333.

6. Se især Neville A. T. Hall, *Slave Society in the Danish West Indies – St. Thomas, St. John & St. Croix* (Jamaica: The University of the West Indies Press, 1992); Johan Heinsen, *Mutiny in the Danish Atlantic World – Convicts, Sailors, and a Dissonant Empire* (London: Bloomsbury Academic, 2017); Rasmus Sielemann, "Governing the Risks of Slavery: State-Practice, Slave Law, and the Problem of Public Order in 18th Century Danish West Indies," *Political Power and Social Theory* 33 (2017); Gunvor Simonsen, *Slave Stories – Law, Representation, and Gender in the Danish West Indies* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2017).

7. George F. Tyson, "'Our Side': Caribbean Immigrant Labourers and the Transition to Free Labour on St. Croix, 1849-79," in *Small Islands, Large Questions – Society, Culture and Resistance in the Post-Emancipation Caribbean*, red. Karen Fog Olwig (London: Frank Cass, 1995); –, "Reaping the Whirlwind: Ex-Slave Planters in Post-emancipation St. Croix, Danish West Indies," in *Negotiating Enslavement – Perspectives on Slavery in the Danish West Indies*, red. Arnold R. Highfield and George F. Tyson (St. Croix: Antilles Press, 2009); Rasmus Sielemann, *Natures of Conduct – Governmentality and the Danish West Indies* (Upubliceret Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet, 2015), 124-239. Se også kandidatspecialet Samantha Nordholt Aagaard, "'en af de værste Hovedmænd' – Lederskab under oprøret Fireburn i Dansk Vestindien, 1878" (Master Thesis, University of Copenhagen, 2018).

8. Jeppe Bangsgaard Ildved, "Fanget i Paradis: Massefængslingsfænomen, statsudvidelse og tvangsarbejdsstraf på de dansk-vestindiske øer, 1860-1896" (Master Thesis, University of Copenhagen, 2023); Caroline Augusta Richelsen, "Midwives and Mothers: Reproduction, State Power, and Afro-Caribbean Women in the Danish West Indies, 1878-1887" (Kandidatspeciale, 2022). En særlig tak sendes til Jeppe Bangsgaard Ildved for hans bistand under tilblivelsen af denne artikel.

9. Se dog også Ann Nørregaard, *Dollar fo' Dollar – Kulkvindene på St. Thomas 1870-1917* (Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2019); Rikke Lie Halberg, "Ann M. Beaudhuy's Letters," *Journal of Caribbean History* 58, nr. 1 (2024).

10. Se f.eks. Christian Damm Pedersen, "The Question of Rights in a Colour-Conscious Empire: The Danish West Indies and the Global Age of Revolutions (1800-1850)," in *Ports of Globalisation, Places of Creolisation – Nordic Possessions in the Atlantic World during the Era of the Slave Trade*, red. Holger Weiss (Leiden: Brill, 2016); Kristofer Edelgaard Christensen, "At sammenligne metropol og koloni – Problematiskeringen af 'despotisk magt' i Danmark og Vestindien i 1700-tallets sidste årtier," in *Globale og postkoloniale perspektiver på dansk kolonihistorie*, red. Søren Rud and Søren Ivarsson (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2021). Et historiografisk overblik over bevægelsen fra den traditionelt stedbundne historieskrivning om Dansk Vestindien mod mere globalhistoriske og transnationale perspektiver gives i Niklas Thode Jensen and Gunvor Simonsen, "Introduction: The historiography of slavery in the Danish-Norwegian West Indies, c. 1950-2016," *Scandinavian Journal of History* 41, no. 4-5 (2016). Studiet af Dansk Vestindiens indlejring i nærregionen (De Små Antiller) pågår for nuværende også gennem ERC-projektet 'In the Same Sea: The Lesser Antilles as Common World of Slavery and Freedom' (Københavns Universitet).

11. Marcel van der Linden, *Workers of the World: Essays toward a Global Labor History* (Leiden & Boston: Brill, 2008), 6.
12. Hoxcer Jensen beskriver således det provisoriske arbejdsreglement af 1849 som et produkt af det "semi-feudale vestindiske samfund" og plantokratiets "konservative tendenser". Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 102, 117.
13. Linden, *Workers of the World: Essays toward a Global Labor History*, s. 10; Dipesh Chakrabarty, *Provincializing Europe – Postcolonial Thought and Historical Difference* (Princeton: Princeton University Press, 2000), s. 47-71.
14. Se f.eks. Eric Hilt, "Economic History, Historical Analysis, and the "New History of Capitalism"," *The Journal of Economic History* 77, nr. 2 (2017); Hans L. Eicholz, "Werner Sombart's Ghost: The Geist That Haunts the New Histories of Capitalism," *The Journal of Private Enterprise* 37, nr. 3 (2022).
15. Se f.eks. Sven Beckert, *Empire of Cotton – A New History of Global Capitalism* (UK: Penguin Books, 2014); Ulbe Bosma, *The World of Sugar: How the Sweet Stuff Transformed Our Politics, Health, and Environment over 2,000 Years* (Cambridge, MA.: Harvard University Press, 2023); Zack Sell, *Trouble of the World – Slavery and Empire in the Age of Capital* (Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2021). En tidlig og indflydelsesrig forløber for disse makrohistoriske kapitalismestudier var Sidney W. Mintz, *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History* (New York: Viking, 1985).
16. Se f.eks. Tariq Omar Ali, *A Local History of Global Capital – Jute and Peasant Life in the Bengal Delta* (Princeton & Oxford: Princeton University Press, 2018).
17. Andrew B. Liu, *Tea War: A History of Capitalism in China and India* (New Haven & London: Yale University Press, 2020).
18. Se f.eks. Bosma, *The World of Sugar*, s. 122-152.
19. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Guvernør Arendrup til Finansministeriet, 22. oktober 1884 (journalnr. 918, VJ 1884), s. 3.
20. Foruden Foucaults 'governmentalitetforelæsninger' fra 1977-79 (se Michel Foucault, *Security, Territory, Population – Lectures at the Collège de France 1977-1978*, red. Michel Senellart (New York: Picador, 2007); ———, *The Birth of Biopolitics – Lectures at the Collège de France 1978-1979*, red. Michel Sennelart (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008). er begrebet nyttigt behandlet af blandt andre Mitchell Dean, *Governmentality – Power and Rule in Modern Society*, anden udgave (Los Angeles: Sage, 2010); Thomas Lemke, *Foucault's Analysis of Modern Governmentality – A Critique of Political Reason*, trans. Erik Butler (London & New York: Verso, 2019); William Walters, *Governmentality – Critical Encounters* (London & New York: Routledge, 2012).
21. Det specifikke ved kolonial magt og governmentaltet er et essentielt tema i megen nyere postkolonial historieskrivning. Se herom i Kristoffer Edelgaard Christensen, *Governing Black and White – A History of Governmentality in Denmark and the Danish West Indies, 1770-1900* (Lund: Historiska Institutionen, 2023), s. 21-28..
22. Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 25-50; Bosma, *The World of Sugar*, s. 153-173.
23. B.W. Higman, *A Concise History of the Caribbean* (Cambridge: Cambridge University Press, 2011), s. 172.
24. Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 162-195. Se også Lommarsh Roopnarine, "Contract labor migration as an agent of revolutionary change in the Danish West Indies," *Labor History* 61, nr. 5-6 (2020).
25. Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 190-195. Skønt der ikke foreligger eksakte tal for immigrationens omfang mellem 1882-1892, anser Jensen det for sandsynligt, at den i disse år mere eller mindre svarede til perioden 1893-1902, fra hvilke der findes præcise oplysninger (se ibid., s. 164).
26. Ibid., s. 96-104. 1849-reglementet er trykt i *Departementstidende* (1848-1870),

- 1849, s. 301-307. Beskrivelsen af, hvem der skulle tilhøre de tre klasser af arbejdere, bygger på Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1848-1867 (nr. 905), generalguvernør Hansen til Finansministeriet, september 1850 (journalnr. 1002, VJ 1850).
27. Reglerne om løsgængeri blev først endeligt fastsat i 1852, jf. Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, 104-106.
28. Ibid., s. 98-103; Tyson, "'Our Side'," 137-138.
29. Sielemann, *Natures of Conduct*, s. 197-214. Se også Christensen, *Governing Black and Whites*, 315-324.
30. Sielemann, *Natures of Conduct*, s. 234-239. Sielemanns forståelse af liberalismen og liberal governmentalitet bygger ikke mindst på Michel Foucaults forelæsninger om 1700-tallets økonomiske tænkning (se note 20). Om begrebet 'autoritær liberalisme', se også Mitchell Dean, "Liberal Government and Authoritarianism," *Economy and Society* 31, nr. 1 (2002); Barry Hindess, "The Liberal Government of Unfreedom," *Alternatives: Global, Local, Political* 26, nr. 2 (2001).
31. Christensen, *Governing Black and White*, kap. 7. Se også Foucault, *The Birth of Biopolitics*, s. 267-316; Dean, *The Constitution of Poverty*; Kaspar Villadsen, *Det sociale arbejdes genealogi – Om kampen for at gøre fattige og udstødte til frie mennesker* (København: Hans Reitzels Forlag, 2004); Ute Tellmann, "Catastrophic Populations and the Fear of the Future: Malthus and the Genealogy of Liberal Economy," *Theory, Culture & Society* 30, nr. 2 (2013).
32. Se f.eks. Anders Monrad Møller, *Kong Christian VIII.s breve 1823-1847. Korrespondance med Peter von Scholten* (København: Det Kongelige Danske Selskab For Fædrelands Historie, 2019), s. 109 (13. maj 1841).
33. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1848-1867 (nr. 905), C.F. Kunzens pro memoria af 6. november 1849 (journalnr. 1164, VJ 1849). Se også politimester C.F.V. Sarauws udtalelser i 1860'erne og 1870'erne om arbejdsreglementet som stridende mod 'sand politisk økonomi' (true political economy) og "den naturlige Ret" (Ph. Rosenstand et al., *Draft of Labor Regulations for the Sugar Estates of St. Croix* (St. Croix, 1872), s. 17-19; *Proceedings of the Colonial Council* (Colonialraadets Forhandling) (1852-1917), 1866, s. XXXV-XXXVI).
34. Catherine Hall, *Civilising Subjects – Metropole and Colony in the English Imagination 1830-1867* (Cornwall: The University of Chicago Press, 2002); Seymour Drescher, *The Mighty Experiment: Free Labor versus Slavery in British Emancipation* (Oxford: Oxford University Press, 2002), kap. 4, 8-9; Onur Ulas Ince, *Colonial Capitalism and the Dilemmas of Liberalism* (Oxford: Oxford University Press, 2018), kap. 5; Liu, *Tea War: A History of Capitalism in China and India*, s. 81-109.
35. Christensen, *Governing Black and White*, s. 304-306, 310-325.
36. *Betænkning afgivet til Finansministeriet af den i Anledning af Oprøret paa St. Croix i Oktober 1878 udnævnte Kongelige Commission*, s. 10, 15-16 (1879).
37. Christensen, *Governing Black and White*, s. 330-334. Se også Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 130-135.
38. "... considering that the laboring population here is more tempted than is the laboring population in the mother-country to fall into idleness" (*Proceedings of the Colonial Council, 1878-1879*, kol. 244. Se også kols. 241-245, 269-270). Den danske 'Lov om straffen for løsgængeri og betleri' af 1860 er trykt i *Love og Anordninger*, 1860, s. 331-333. Angivelsen af maksimumstraffen for løsgængeri i kolonien forklaredes i *Departementstidende*, 1859, s. 875-876, sub ad §3. Et spørgsmål, der her forbliver ubesvaret, er hvorfor straffen for løsgængeri tilsyneladende kom til at spille en mindre rolle i perioden efter 1879. I sit datasæt fandt Jeppe Bangsgaard Ildveds 64 domme om løsgængeri i perioden 1860-1870, men kun 3 for perioden 1886-1896 (Se Ildved, "Fanger i Paradis," tabel 7.2.).

39. Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 140, tabel 15.
40. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Ph. Rosenstands kommentar til lovudkast, dateret 25. juli 1879 (journalnr. 678, VJ 1879). Jf. *Anordning ang. Tyendevæsenet paa de dansk-vestindiske Øer* af 24. oktober 1879, §§ 4, 6, trykt i *Love og Anordninger*, 1879, s. 471-478.
41. Douglas Hay and Paul Craven, "Introduction," i *Masters, Servants, and Magistrates in Britain and the Empire, 1562-1955*, red. Douglas Hay and Paul Craven (Chapel Hill & London: University of North Carolina Press, 2004); Anette Faye Jacobsen, *Husbondret – Rettighedskulturer i Danmark 1750-1920* (København: Museum Tusculanums Forlag, 2008).
42. George Tyson har f.eks. omtalt selve tyendeforordningen af 1879 som "reasonably fair and equitable" og retter i stedet sin kritik mod løsgængeriforordningens efter tidens standarder helt almindelige krav om, at subsistensløse skulle være i stadigt arbejde (Tyson, "Our Side," 151.)
43. *Proceedings of the Colonial Council*, 1882-1883, sp. 126-128. Ifølge kommissionsberetningen, hvorfra oplysninger stammer, boede en lille overvægt af modtagere af et månedligt pengebeløb i byerne. Udgifterne hertil udgjorde årligt \$8,993, mens indlæggelse af de 'syge fattige' inkl. udgifterne til medicin årligt beløb sig til \$11,998, foruden en mindre udgift på \$553 til medicin til 'syge fattige i hjemmet'. Angivelsen af den gennemsnitlige antal hospitaliserede for 1882 bygger på de samlede antal anførte sygedage.
44. *Betænkning over Forholdene paa de Dansk-Vestindiske Øer* (København: J.H. Schultz's Universitetsbogtrykkeri, 1903), s. 124.
45. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), 'Udkast til Anordning indeholdende nogle Bestemmelser om Fattigforsørgelse for Arbejdere af Landbefolkningen paa St. Croix' (udateret bilag til skrivelse af 31. juli 1879, journalnr. 733/1879).
46. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), guvernør Gardes depeche til Finansministeriet med bilag, 15. september 1879 (journalnr. 733/1879), citat fra overdommer Rosenstands udtalelse af 3. september 1879.
47. Jf. diskussionerne om indførelsen af en fattiggård, se nedenfor.
48. *Proceedings of the Colonial Council*, 1878-1879, sp. 226-227.
49. "... whether the labourers, when complaining of sickness, really are so or not." (ibid., 1878-1879, sp. 234.).
50. Udtrykket 'skulkesyge' stammer fra Ph. Rosenstands kommentarer af 25. juli 1879 (Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906)).
51. Christensen, *Governing Black and White*, s. 333.
52. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Guvernør Arendrup til Finansministeriet, 22. oktober 1884 (journalnr. 918, VJ 1884), s. 4-6.
53. Guvernementets Udkast til Anordning om Landarbejdere paa St. Croix fra 1885 findes i Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), journalnr. 842/1885. Se også Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 142-143.
54. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Guvernør Arendrup til Finansministeriet, 22. oktober 1884 (journalnr. 918, VJ 1884), s. 13-14.
55. Christensen, *Governing Black and White*, s. 322-324.
56. "... his stable position and his fixed lucrative home on the Estate certainly afford better conditions for a labourer's progress towards becoming a better man, than would be the case under a system, where the rates of wages are regulated simply by the demand and supply of labor, and where the labourer is halfway home-less. A labouring population free of care for their existence is so great a boon for the Community..." (Rosenstand et al., *Draft of Labor Regulations*, s. 3.).

57. Jensen, *From Serfdom to Fireburn and Strike*, s. 142-143, 190-195. Kolonialrådets debat om forslaget findes i *Proceedings of the Colonial Council*, 1885-1886, sp. 284-291; 1887-1888, sp. 42-45.
58. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Kommissionsrapport om fattigvæsenet, 26. januar 1884, s. 16.
59. Ibid., s. 13.
60. Efter angiveligt ved øjesyn at have undersøgt 609 af øens fattighjælpsmodtagere konkluderede kommissionen, at kun 5 var helt arbejdsføre, mens 69 delvist og 535 slet ikke kunne udføre noget arbejde. Af de sidstnævnte var 38 tilmed spedalske (se Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), guvernør Arendrup, 30. august 1884 (journalnr. 778/1884, s. 4-5).
61. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Kommissionsrapport om fattigvæsenet, 26. januar 1884, s. 14.
62. Det eneste tilfælde, hvor kommissionsberetningen forbandt den foreslåede institutionalisering af fattige med dannelsen af økonomiske mennesker, findes i en mindretalsbemærkning gjort af apoteker Lorenz J.B. Faber, der i øvrigt sluttede sig til majoritetens mening. Ifølge ham kunne forslaget modvirke den "Hang til Lediggang og Ligeegyldighed for Fremtiden [som nu] tiltage mere og mere" (ibid., s. 15).
63. Ifølge anordning af 23. december 1865 skulle øens to fattigkommissioner hver især bestå af politimesteren som formand, et medlem af kolonialrådet, øens landfysikus, samt præsten for den menighed, den fattige tilhørte.
64. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Kommissionsrapport om fattigvæsenet, 26. januar 1884, s. 49-50.
65. Ibid., s. 54-55.
66. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Arbejdsforhold 1871-1907 (nr. 906), Guvernør Arendrup til Finansministeriet, 22. oktober 1884 (journalnr. 918, VJ 1884), s. 13-15.
67. Ildved, "Fanget i Paradis." Tidligere forskning på området begrænser sig i hovedsagen til Poul Erik Olsen, "Danske Lov på de vestindiske øer," in *Danske and Norske Lov i 300 år*, red. Ditlev Tamm (Danmark: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1983), s. 316-319; Frederik Strand, *De Fordømte – Forbrydelse og straf på De Vestindiske Øer* (København: Politimuseet, 2017); Sielemann, *Natures of Conduct*, kap. 4; Christensen, *Governing Black and White*, s. 339-349.
68. Ildveds beregninger af procentandelen, der afsonede fængselsstraffe i løbet af et år, bygger på de samtidige tilbagefaldsprocenter for Danmark i hhv. 1860-1870 og 1886-1896. I betragtning af den udbredte brug af relativt korte fængselsstraffe på St. Croix (ifølge Ildveds beregninger var 12 døgn den gennemsnitlige afsoningslængde for de tre mest udbredte fængselsstraffe, nemlig simpelt fængsel, vand og brød-straffen og tvangsarbejdsstraf, der tilsammen stod for 90 procent af fængselsstraffene i 1886-1896) var den faktiske tilbagefaldsprocent muligvis højere og antallet af individer, der afsonede fængselsstraffe, derved tilsvarende lavere. Ildved fremhæver dog, at selv hvis de vestindiske tilbagefaldsprocenter var dobbelt så høje som i Danmark, ville procentandelen af dømte for årene med de højeste antal domme – nemlig 1886-1888, hvor der fængsledes omkring 3.000 personer årligt – være mellem 8 og 10. Se Ildved, "Fanget i Paradis," s. 26-27, 32-33.
69. Den eneste fremstilling er Olsen, "Danske Lov på de vestindiske øer," s. 316-319.
70. Christensen, *Governing Black and White*, s. 339-341.
71. Ildved, "Fanget i Paradis," s. 42-44.
72. Ibid., s. 44-51. En anden mulig tolkning, der ligeledes understreger betydningen af rent økonomiske mekanismer, ville være, at den stigende anvendelse af tvangsarbejdsstraffen og nyttiggørelsen af de indsatte var et resultat af en tilsvarende stigende uoverensstemmelse mellem arbejdsudbud og -efterspørgsel på St. Croix' plantager. Denne tese,

der tager udgangspunkt i Georg Rusche og Otto Kirchheimers klassiske arbejder, og altså skulle forklare det stigende brug af en for staten profitabel og for arbejderen skamfuld og utiltalende straf med udgangspunkt i arbejdskraftens stigende kostbarhed, er dog for nuværende ikke tilstrækkeligt underbygget (se Georg Rusche, "Labor Market and Penal Sanction: Thoughts on the Sociology of Criminal Justice," *Social Justice* 40, no. 1-2 (2013 [1933]); David Garland, *Punishment and Modern Society – A Study in Social Theory* (Oxford: Clarendon Press, 1990), s. 83-110.).

73. Sielemann, *Natures of Conduct*, s. 160-181; David Arnold, "The Colonial Prison: Power, Knowledge and Penology in Nineteenth-Century India," in *Subaltern Studies VIII: Essays in honour of Ranajit Guha*, red. David Arnold and David Hardinman (New Delhi: Oxford University Press, 1994); Diana Paton, *No Bond but the Law – Punishment, Race, and Gender in Jamaican State Formation, 1780-1870* (Durham & London: Duke University Press, 2004), s. 121-155.

74. Peter Scharff Smith, *Moralske hospitaler – Det moderne fængselsvæsens gennembrud 1770-1870* (Forum, 2003). Om fængslet som 'en historie om sjælen', se Michel Foucault, *Discipline and Punish – The Birth of the Prison* (Vintage Books, 1995 [1975]).

75. Rigsarkivet, Den Vestindiske Regering, Gruppeordnede sager 1 (Lovgivning, regler og administration): Vedr. den borgerlige straffelov af 1866, 1874-1899 (3.81.14), transkription af samtale mellem guvernør Arendrup og overretsdommer Rosenstand, 7. februar 1882.

76. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Sager til Vestindisk Journal 1907 (nr. 467, journalnr. 1252-1504), Guvernør Arendrup til Finansministeriet, 24. marts 1882, s. 8.

77. *Almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866*, §228.

78. Rigsarkivet, Den Vestindiske Regering, Gruppeordnede sager 1 (Lovgivning, regler og administration): Vedr. den borgerlige straffelov af 1866, 1874-1899 (3.81.14), overretsdommer Rosenstands rapport, 9. februar 1881.

79. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Sager til Vestindisk Journal 1907 (nr. 467), journalnr. 1267, Guvernør Arendrup til Finansministeriet, 24. marts 1882, s. 8.

80. Ibid.

81. Ifølge Ildveds beregninger anvendtes vand og brød-straffen i 28 procent af dommene i 1860-1870, men kun i syv procent af tilfældene i 1886-1896 (Ildved, "Fanget i Paradis," s. 32, figur 3 og 7.).

82. Citatet stammer fra Politiforordningen af 6. januar 1852, §2, stk. 2, trykt i *Departementstidende*, 1852, s. 290-294. Se også forordningerne af 24. oktober 1879 om løsgængeri og tyende, hhv., § 6 og §12, trykt i *Love og Anordninger*, 1879, s. 471-481.

83. Se også Sielemann, *Natures of Conduct*, s. 152-153.

84. Ildved, "Fanget i Paradis," s. 39-40, figur 12.1-2.

85. Christensen, *Governing Black and White*, s. 296-299, 342-346.

86. Forordningen af 11. april 1840, §1-4, 14-17, trykt i *Chronologisk Register over de Kongelige Forordninger og aabne Breve samt andre trykte Anordninger som fra aar 1670 af ere udkomne* red. Jacob Henric Schou, 16 vols. (København, 1794-1814), bd. 23, s. 54-89. Se også Karl Peder Pedersen, "Den store tyveridebat 1813-17," *Historisk Tidsskrift* 113, nr. 1 (2013).

87. Maksimumsstraffen for tyveri, hæleri og andre ejendomsindgreb sattes i Politiforordningen af 4. januar 1849 til 12 måneders tvangsarbejde (§4d), men denne ændredes med Politiforordning af 6. januar 1852, §2 til 6 måneder, idet dette – dvs. 120 dages tvangsarbejde – jævnfør med den i Dansk Vestindien etablerede omregningskvotient svarede til den i straffeloven af 1840, §1 angivne maksimum på 30 dage for fængsel på vand og brød.

88. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Sager til Vestindisk Journal 1889 (nr. 402), journalnr. 475, generalguvernør Hansen til Finansministeriet, 12. februar 1851, sub A.

89. Begrebet 'tyvagtig vilje' er her citeret efter Anders Sandøe Ørstedes kommentarer til

straffeloven af 1840 (*Collegial-Tidende* (1798-1848), 1840, s. 444.). Ligesom forfatterne af straffeloven af 1866 mente Ørsted derved, at hjemlandets tyve i udgangspunktet måtte forventes at besidde en højst fordærvet og abnorm individualitet (se Christensen, *Governing Black and White*, s. 296-299.).

90. Rigsarkivet, Koloniernes Centralbestyrelse, Sager til Vestindisk Journal 1889 (nr. 402), journalnr. 475, generalguvernør Hansen til Finansministeriet, 12. februar 1851, sub A.

91. *ibid.* overretsdommer Kunzen til generalguvernør Hansen, 2. november 1850.

92. Christensen, *Governing Black and White*, s. 346-349.

93. Olsen, "Danske Lov på de vestindiske øer," s. 316-319.

94. Christensen, *Governing Black and White*, s. 351-364.

Abstract

Kristoffer Edelgaard Christensen: The Regime after 'Fireburn': Power, Capitalism and Global Labor History seen from St. Croix, *Arbejderhistorie*, 1-2, 2024, pp. 84-119.

Historians have recently begun to broaden our ideas of what global histories of capitalism and labor may encompass. These no longer need to be centred around Europe or the proletariat but may just as well explore how other sites and labor relations were bound up with the global expansions and contractions of capitalist modes of production and accumulation. This article provides a locally grounded account of how capitalism shaped realities in the Danish colonial island of St. Croix (since 1917 part of the US Virgin Islands) after the 'Fireburn' labor riots of 1878 and during the subsequent establishment of a 'free' labor market. Doing so, it makes the claim that the coming of 'free labor' was accompanied by an entrenchment of the already emerging view that colonial governing in the Danish West Indies had to proceed through exceptional and highly illiberal means. In the colony, the regime that governed the working lives of Afro-Caribbean laborers and their families therefore relied on rationalities of government – or 'governmentalities' – that denied the possibility of governing through 'economic' mechanisms. Instead, the prime means to ensure that 'free' laborers managed their freedom as they should was a series of paternalist and highly repressive measures, not least of all an intensive use of prison sentences.

Kristoffer Edelgaard Christensen, Ph.d.
Postdoc ved Lunds Universitet og
ekstern lektor ved Københavns Universitet
Email: kristoffer.edelgaard_christensen@hist.lu.se